

CONFESSIO NIS
CATHOLICÆ,

In qua.

DOCTRINA
CATHOLICA ET
EVANGELICA, QVAM EC-

CLESIAE AUGUSTANÆ CONFESSIO N I
ADDICTÆ PROFITENTUR, EX ROMANO-
Catholicorum Scriptorum suffra-
giis confirmatur,

A U T O R E

JO HANNE GERHARDO D.
LIBRI II. Specialis Pars Secunda,

Continens Articulos,

VI.	De CLERICIS,
VII.	De MONACHIS,
VIII.	De LAICIS,
IX.	De PURGATORIO,
X.	De BEATITUDINE ET CULTU SANCTORUM,
XI.	De SACRAMENTIS,
XII.	De BAPTISMO,
XIII.	De CONFIRMATIONE,
XIV.	De SACRAMENTO EUCHARISTIAE,
XV.	De MISSA.

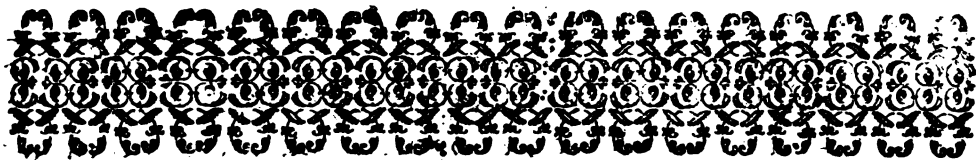
Cum Privilegio Electoris & Ducum Saxonie.

J E N Æ,

Typis & Sumtibus ERNESTI STEINMANNI,

ANNO M. DC. XXXVI.

Illustrissimo ac Celsissimo Principi ac Domino,

**DN. FRIDERICO
WILHELMO**

Saxoniae, Juliae, Cliviae ac Montium

**Duci, Landgravio Thuringiae, Marchioni Misniae, Co-
miti in Marca & Ravensburg, Domino
in Ravenstein &c.**

HEROI GLORIOSISSIMO,

Principi ac Domino suo Clementissimo.

*Gratiam & Pacem à Deo Patre per Christum Jesum in
Spiritu Sancto.*

**ILLUSTRISIME ac Celsissime Princeps, Do-
mine clementissime, ante sexennium, & quod
excurrit, Dillingae in publicam lucem prodit
scriptum, sub hoc titulo: *Pacis compositio inter
Principes & Ordines Imperii Romani Catholicos, at-***

***que Augustanae Confessioni adhaerentes, in Comitibus Augusta An-
no 1555. edita, quam Jure Consulti quidam Catholici ex publicis
Comitiorum actis & decretis adversus complurium Acatolico-
rum scriptorum commenta questionibus illustrarunt. Autores
hujus scripti vel unicum, vel certè præcipuum hunc sibi vi-
dentur præfixum habere scopum, ut demonstrent, beneficio***

Pacificationis Passaviensis Ecclesias nostras non amplius gaudere, sed eâdem excidisse, vel certè Pacificationem illam ita coarctent & restringant, ut oppidò paucis ejus potiundæ ac fruendæ detur copia. Reverâ igitur hoc agunt, ut, sublato Pacificationis hujus Palladio, facultates & corpora omnium nostrum extremo periculo objiciantur, ac pœnæ in hæreticos jure Pontificio ac Cæsareo constitutæ, nobis irrogentur. Experimentum hujus rei certissimum ex eo capi potest, quòd in capite undecimo quæst. 82. n. 102. & seqq. frivolis quibusdam ratiunculis evincere conantur, *nullos, aut vix ullos hodiè existere, qui Confessioni Augustanæ adbareant.* Cùm enim Pacificationis Passaviensis beneficium, ut clara litera testatur, non nisi Romano-Catholicis ex una; & Augustanæ Confessioni addictis Statibus ex parte altera sit datum, ex hac hypothesi Dillingensium immotè sequitur, nullos, aut vix ullos hodiè præter Romano-Catholicos in Imperio Romano existere, qui, ut beneficio Pacificationis Passaviensis fruantur, digni censi debeant. Ecquis ergò dubitet, Jesuitas, quorum consilio & suggestionem, si non etiam calamo & scriptione, farrago hæc, quoad Theologica, congesta est, jure meritoque in Decreto Parlamenti Parisiensis Ann. 1594. *publicæ tranquillitatis perturbatores* appellatos? Ecquis inficias eat, verissimè à viro quodam Nobilissimo C. V. D. T. pronunciatum esse, *igneâ illa ingenia ab Ignatio Loyola Ordinis sui autore, clim milite, eos hausisse Spiritus, ut non sint prius conquietura, antequam Imperium Romanum bellorum flammis accensum, in pulverem ac cinerem redigatur, ac novus Phœnix Hispanica Monarchia ex eo prodeat.* Eccui amplius obscurum, quin Præses Parlamenti Parisiensis Jacobus Augustus Thuānus in Elegia, quæ incipit, *Hesperie fuscis gens emissaria ab oris &c.* verissimè cecinerit:

Alque

Atque utinam nunquam tibi crux Dux Lojola Sectæ

Iceisset levâ missa sagitta manu!

Nempe tua à bello cunctorum fonte malorum

Sectæ sata est, bellum hinc nunc & adulta ferit.

Expendamus verò ad rationis trutinam argumentorum pondera, quibus infamem hanc thesin, nullos, aut vix ullos bodè existere, qui *Augustana Confessionis* adhareant, statumina-re laborant.

Tria in universum assertioni suæ subternunt fulcra, quibus subrutis tota structura ruinam patietur. Primum deducunt ex aliorum *fidei articulorum introductione*. Alterum, ex *Augustana Confessionis variatione*. Tertium, ex novorum errorum *defensione*.

Primum argumentum hoc schemate formatum, introducunt. *Qui Confessionis Augustanae adherent, non debent alios fidei substantiales articulos adversus Ecclesiam Romanam docere, præter eos, qui in Confessione expressi sunt. Constat autem, Lutheranos, & antequam Confessionem suam ederent, & postea plures fidei substantiales articulos docuisse & adhuc docere, qui in Augustana Confessione explicati non sunt. Ergo non adherent Augustanae Confessionis.* Majorem hujus argumenti morbo ambiguitatis laborare dicimus, aliorum enim *fidei articulorum* nomine vel intelliguntur ejusmodi dogmata, quæ pro *fidei articulis* à Lutheranis habentur, ac contra Papatum propugnantur, cum tamen non sint in *Augustana Confessione* totidem verbis proposita, verbî gratiâ, Scripturam esse perspicuam, esse perfectam, esse unicam omnium controversiarum normam &c. vel intelliguntur ejusmodi dogmata, quæ sunt articulis *fidei* in *Augustana Confessione* contraria, per quæ in doctrina Papali damnatur, quod *Augustana Confessio* in

ea approbat, aut vice versâ, per quæ in doctrina Papâ approbatur, quod Augustana Confessio in ea damnat. Si aliorum fidei articulorum nomenclaturam in priore significatione Dillingenses usurparent, multis eos obrueremus absurdis. Neque enim Cæsarea Majestas à Protestantibus hoc requisivit, ut omnes & singulos fidei articulos, tum temporis cum Romana Ecclesia controversos, in Confessione sua proponerent: neque Protestantes in conscribenda & exhibenda Confessione suâ hoc sibi propositum habuerunt; neque unquam professi sunt, à se hoc esse præstitum, sed hoc duntaxat fuit à Cæsare requisitum, & à Protestantibus præstitum, summam doctrinæ, quam in Ecclesiis suarum ditionum propagari curent, brevissimo scripto comprehendere, unde ipsa *Mayesce* augustæ illius Augustanæ Confessionis sic informata, *Articuli fidei præcipui*; Epilogus vero sic incipit: *Hi sunt præcipui articuli, qui videntur habere controversiam. Quanquam enim de pluribus abusibus dici poterat: tamen, ut fugeremus prolixitatem, præcipua complexi sumus, ex quibus cetera facile judicari possunt; & his verbis finitur: Hos articulos superscriptos volumus exhibere juxta edictum Cæs. Majest. in quibus Confessio nostra extaret, & eorum, qui apud nos docent, doctrina summa cerneretur. Si quid in hac Confessione desiderabitur, parati sumus, latiore informationem, Deo volente, juxta Scripturas exhibere*; quæ verba Solis radiis scripta manifestissime testatum reddunt, Protestantibus hoc duntaxat animi fuisse, summam doctrinæ in Ecclesiis suarum ditionum publicè sonantis tradere, non autem omnes in universum articulos cum Papali Ecclesia controversos scrupulosè recensere. Vident hoc Dillingenses, unde non in priore, sed in posteriore potius significatione *aliorum fidei articulorum* nomenclaturam

nam accipere videntur, videlicet pro eiusmodi dogmatibus, quæ articulis fidei in Augustana Confessione propositis, sunt contraria. Præterquam enim, quòd in tertio demùm argumento *de novis fidei articulis* præter & extra Augustanam Confessionem in Ecclesias nostras introductis agere incipiunt, patescit id ipsum ex Minoris confirmatione, in qua magno quidem, sed frustraneo, conatu sibi demonstrandum sumunt, in cæteris libris Ecclesiæ nostræ Symbolicis à nobis in doctrina Papali damnsari ea, quæ ab Augustana Confessione in eadem approbantur, ac vice versâ in libris illis Symbolicis ea in doctrina Papali approbari, quæ ab Augustana Confessione in eadem damnentur, & quod inde sequitur, dogmata Augustanæ Confessioni contraria in libris nostris Symbolicis & in Ecclesiis nostris propagari ac propugnari. Hoc si evicerint Bilingenses, haud inviti fatebimur simul evictum, Lutheranos Augustanæ Confessioni non amplius adhærere. Videamus igitur, quid tanto dignum ferant hi promissores hiatu, ac quomodo intentatum contradictionis *ἔγκλημα* probent. Provocant ad articulos Schmalcaldicos, qui in Formula Concordiæ inter Symbolicos Ecclesiarum nostrarum libros referuntur, & ex illis quatuor dogmata in medium producant, quæ doctrinæ, in Augustana Confessione comprehensæ, diametraliter adversentur. *Anno Christi 1535. inquit, ex mandato Principum Protestantium Schmalcaldie convenerunt Predicantes, ubi Lutherus articulos scripsit in Concilio Tridentino, si opus fuerit, proponendos, iisdem non minorem fidem quam Augustana Confessione habendam esse testatur Lucas Osiander in Historia Ecclesiastica Ann. 1537. Cent. 16. lib. 2. cap. 3. ipsemet Concordiæ liber ad finem Præfationis. Enumeremus aliquos articulos. Part. 2. art. 1. ita habetur: Quòd Missa*

*patu sit maxima & horrenda abominatio, simpliciter & hostiliter
 è diametropugnans contra articulum de Redemptione, quæ tamen
 præ omnibus aliis Pontificiis idololatriis summa & speciosissima
 fuit. Sed in Augustana Confessione hæc proposita sunt Carolo V.
 Imperatori, quæ dicto articulo Schmalcaldico adversantur. Falsò
 accusantur Ecclesiæ nostra, quòd Missam aboleant. Retinetur enim
 Missa apud nos, & summâ reverentiâ celebratur. Servantur &
 usitata Cereemoniæ ferè omnes, præterquam quòd Latinis cantioni-
 bus admiscantur alicubi Germanicæ, quæ additæ sunt ad docendum
 populum. Hactenùs Dillingenses hoc modo concludentes:
 Quicumque dogma aliquod damnant, quod ab Augustana Confes-
 sione approbatur, illi non amplius Augustanæ Confessioni adhe-
 rent. Lutherani in articulis Schmalcaldensibus Missam damnant,
 quæ tamen in Augustana Confessione approbatur. Ergò Lutherani
 non amplius Augustanæ Confessioni adherent. Mirum verò,
 Dillingenses tam oculatos esse, ut videant, quod nec Impera-
 tor Carolus V. nec Rex Ferdinandus, Heroës Augustissimi,
 nec reliqui Status Imperii Romano-Catholici tempore Paci-
 ficationis Passaviensis viderunt! Illi enim Lutheranos pro
 amicis Augustanæ Confessionis sociis habuerunt, pacis poli-
 ticæ fœdus cum ipsis inierunt, nec propter articulos Schmal-
 caldicos jamtum in publicum editos, ullius ab Augustana
 Confessione secessionis ipsos reos peregerunt. Mirum omni-
 nò, Dillingenses oculis esse tam lynceis ac perspicacibus, ut
 videant, quòd 42. Theologorum lumina & Numina, quo-
 rum nomina articulis Schmalcaldicis sunt subiecta, videre
 minime potuerunt! Illis enim nunquam in mentem venit,
 hanc subscriptionem approbare ullum dogma, quod Au-
 gustanæ Confessioni adversetur. Sic namq; in subscriptione
 legitur: De mandato Illustrissimorum Principum, & Ordini-
 num*

num ac Crovatum Evangelii doctrinam profitentium, relegimus articulos Confessionis exhibita Imperatori, in Conventu Augustano & Dei beneficio omnes Concionatores, qui in hoc Smalcaldensi Conventu interfuerunt, consentientes profitentur, se juxta articulos Confessionis & Apologia sentire & docere in suis Ecclesiis. Mirum, inquam, Dillingenses tanto valere acumine, ut intelligant, quod tres Electores, viginti Principes, viginti & duo Comites, tres Barones, triginta quinque Rerum publicarum Senatores, ac tot Electorum, tot Principum, tot Comitum, tot Baronum Consilarii & Theologi, tot Rerum pul. Syndici, intelligere minimè potuerunt, videl. articulos Schmalcaldicos, cui unà cum Formula Concordiæ subscripserunt, cum Aug. Confessione pugnare. Sic enim in præfatione *re valius* loquuntur: *Nunquam nobis in mentem venit hoc nostro scripto vel novum aliquod & falsum doctrinae genus introducere, integumentis commendare, confirmare, vel in minimis etiam à Confessione illa Anno 1530. Augusta exhibita, discedere &c. Quà etiam de causa Confessionem illà tum exhibitam, nostræ, quæ his subjicietur, declarationi sive libro Concordiæ inferere voluimus, ut omnes intelligant, quòd in nostris ditionibus, Ecclesiis & Scholis nullam aliam doctrinam ferre constituerimus, quàm quæ Augusta anno 1530. ab Electoribus, Principibus & Imperii Ordinibus recepta fuit. Hanc Confessionem etiam, Deo nos benè juvante, usq; ad ultimos Spiritus piè ex hac vita ad cœlestem patriam migraturi tenebimus, excelsè & intrepido animo, purâq; conscientia comparituri coram tribunali Jesu Christi. Et postea. Nos certè hoc Concordiæ negotio nequaquam nova comminisci, aut à veritate doctrinae cœlestis. quæ in majores nostri pietatis nomine celeberrimi & agnoverunt & professi sunt, ullo modo discedere voluimus. Eam autem doctrinam intelligimus, quæ ex Propheticiis & Apostolicis scriptis extracta, in*

b

tribus

tribus veteribus Symbolis, Augustanâ Confessione anno 1530. Imperatori Carolo V. excellentis memoria exhibita: deinde Apologia, quæ huic conjuncta fuit Schmalcaldicis articulis, utroq; deniq; Catechismo excellentis viri D. Lutheri comprehensa est. Quare etiam nos ne latum quidem unguem à rebus ipsis & phrasibus, quæ in illa habentur, discedere, sed iuvante nos Domini Spiritu, summâ concordia constanter in hoc pio consensu perseveraturos esse decrevimus, controversias omnes ad hanc veram normam & declarationem purioris doctrine examinaturi. Eant nunc Dillingenses, tot heroës majore nescio audaciâ, an impudentiâ mendacii accusent, Augustanam Confessionem & articulos Schmalcaldicos hostiliter inter se committant, ac ~~domesticas~~ ab Augustana Confessione Ecclesias nostras porro accusent. At, inquiunt, Missa in Augustana Confessione approbatur, in Schmalcaldicis articulis damnatur. Breviter respondeo, scrupulus hic est, non scopulus, apparens contradictio, non vera ^{variatio}. Evolvatur ambiguitas vocabuli Missæ, & res tota erit expedita. Per Missam Augustana Confessio non intelligit Missaticum sacrificium, sed totam Liturgiam sacram & Ecclesiasticam, quæ continet pias preces, benedictionem, exhortationem, recitationem orationis Dominicæ, ac verborum Institutionis Eucharistiæ, Symbolorum sacrorum dispensationem, gratiarum actionem, quæ publica Sacramenti Eucharistici administratio vocabulo in primitiva Ecclesia jam olim recepto, Missa fuit appellata à formula illa, quâ Catechumeni, qui publicis Conventibus ulque ad finem concionis interesse mittebantur, cum ad Liturgiam seu Eucharistiæ administrationem perventum esset, voce Diaconi exire jubebantur, prolatis hisce verbis: *Catechumeni exeunto. Ite, Missa est.* In hac significatione Missæ vocem ab Augustana Confessione accipi, luculentè apparet

paret ex verbis immediatè sequentibus, quæ sic habent: *Est igitur ad hoc facienda Missa, ut ibi porrigatur Sacramentum his, quibus opus est consolatione. Cum autem Missa sit talis communicatio Sacramenti, servatur apud nos una communis Missa singulis feriis atq; aliis etiam diebus, si qui Sacramento velint uti, ubi porrigitur Sacramentum his, qui petunt.* Schmalcaldici verò articuli Missæ nomine intelligunt Missaticum sacrificium propitiatorium, siue incruentam oblationem pro vivis & mortuis, cuius in Aug. Conf. nec vola, nec vestigium apparet, imò, quæ ab August. Conf. æquè, ac à Schmalcaldicis articulis damnatur. Sic enim loquuntur Confessores: *Accessit opinio, quæ auxit privatas Missas in infinitum, videl. quòd Christus suâ passione satisfecerit pro peccato originis, & instituerit Missam, in qua fieret oblatio pro quotidianis delictis mortalibus & venialibus. Hinc manavit publica opinio, quòd Missa sit opus, tollens peccata vivorum & mortuorum ex opere operato &c. De his opinionibus nostris admonuerunt, quòd dissentiant à Scripturis sanctis & ledant gloriam passionis Christi.*

Accedamus verò ad alterum exemplum, quo Dillingenses probare nituntur, in Augustana Confess. & Schmalcaldicis articulis contradictoria dogmata contineri. *In eadè, inquit, part. 2. art. Schmalcald. art. 4. de Papatu inter alia hæc habentur: Sancta Christiana seu Catholica Ecclesia consistere absq; isto capite (Pontifice Rom.) optimè potest, & constitisset certè rectius, ac melius cū ea ageretur, nisi Diabolus illud caput in medium projecisset & exaltasset. Et certum est, Papam nullius usus esse in Ecclesia, quia nullum Ecclesiasticum officium exercet, & necesse est, Ecclesiam permanere & consistere sine Papa. Et infra. Hæc doctrina præclare ostendit, Papam esse ipsum verum Antichristum, qui supra Christum sese extulit & erexit, quandoquidem Christianos*

non vult esse saluos sine sua potestate, quæ tamen nibilest, & à Deo nec ordinata, nec mandata est. Hunc articulū de Papatu non tantum Confessionistæ non expresserunt, sed contraria ei dixerunt, ut, quando ad Concilium à Rom. Pontifice congregandum, appellârunt in præfat. ad Carolum V. quando in fine articulorū fidei dixerunt, in ea doctrina seu Confessione tuâ nihil interesse, quod discrepet à Scripturis, vel ab Ecclesia Catholica, vel ab Ecclesia Romana, quatenus ex Scripturis nota est. Et art. 7. abusuū de potest. Eccl. Tantum petunt Confessionistæ, ut Episcopi injusta onera remittant, quæ nova sunt, & præter consuetudinem Ecclesie recepta. Fortasse initio quædam Constitutiones factæ habuerunt probabiles causas, quæ tamen posterioribus temporib. non congruunt, apparet etiam, quasdam errore receptas esse. Quare Pontificiæ clementiæ esset, illas nunc mitigare, quia talis mutatio non labefacit Ecclesie unitatem. Nonne talibus verbis Rom. Pontificis potestatem in Ecclesiam Catholicam coram Cesare profitebantur? Sed nec hîc quidpiam occurrit, quod veram & realem contradictionem involvat. Schmalcaldici articuli Papam vocant Antichristum, hoc non pugnat cum Augustana Confessione, cum etiam ante exhibitam Confessionem Lutherus non semel in publicis scriptis Papam Antichristum salutârit tom. 1. Germ. Jen. f. 58. 178. 351. 414. 517. tom. 2. f. 60. 133. &c. Et ut cætera omnia sicco pede præteream, ann. 1521. articulos viginti sex congestit, in quibus Dominus noster Iesus Christus & Papa Romanus dissideant. Huic doctrinæ Lutheri tantum abest, ut Confessio quidpiam contrarium proposuerit, ut eandem potius haud obscure confirmet. Quamvis enim totidem literis & syllabis Rom. Pont. in Conf. Aug. non vocetur Antichristus, tamen notæ à Spiritu S. ad descriptionem Antichristi in sacris literis adhibitæ, ab Augustana Conf. Pontifici Romano tribuuntur, videl. quod tra-

ditionibus,

*ditionibus, superstitionibus & constitutionibus suis ledat gloriam Christi, abneget justitiam fidei, traditiones suas praeferat mandatis Dei, misceat potestatem gladii & Spiritus, quòd conatus fuerit contra omne jus transferre regna mundi & Imperatoribus Imperium adimere; quòd novos cultus instituat, conjugio hominibus interdicit, discrimen ciborum sub opinione meriti Ecclesiae obtrudat, quæ omnia Antichristo in Scripturis tribui in Solis mensa positum. Quinimò Apologia Confessionis art. de Eccles. p. 194. exertis verbis asserit, de regno Pontificis Danielem capite undecimo fuisse vaticinatum, quo in loco de Antichristi regno Prophetam loqui in propatulo est. Et paulò post Apologia sic loquitur p. 241. *Propria est hac lex de perpetuo coelibatu hujus novæ Pontificiæ dominationis, neque id abs re. Daniel enim tribuit hanc notam regno Antichristi, videlicet contemptum mulierum.* Item p. 262. *Ad hac accessit horribilis profanatio Missarum, & alii multi impii cultus in templis. Hac est desolatio, quam Daniel describit. Ita haeret in regno Pontificio cultus Baaliticus, hoc est, abusus Missæ, quam applicant, ut per eam mereantur injustis remissionem culpæ & pœnæ. Et videtur hic Baaliticus cultus unà cum regno Pontificio duraturus esse, donec Christus veniet adjudicandum, & glorià adventus sui perdet regnum Antichristi.* Num potuissent Confessores clariùs mentem suam de regno Papali, quòd sit regnum Antichristi, exponere? Pontificem non esse Ecclesiae caput, nec potestatem ejus esse à Deo mandatam vel ordinatam, asserunt articuli Schmalcaldici. Assertioni isti minimè adversatur, quòd Confessores in præfat. Confessionis ad Concilium à Papa congregandum appellant. Neque enim Pontifici hanc Concilii convocandi potestatem jure competere asserunt, sed à Cæsarea Majestate Pontifici de facto hoc permitti, ut Concilium convocet, neque enim ex sua mente ibi loquuntur, sed Cæ-*

iareæ Majestatis verba *μικροῦς* recitant. Quando in fine articulo-
 rum fidei dicunt, *in doctrina seu Confessione suâ nihil inesse,*
quòd discrepet à Scripturis, vel ab Ecclesia Catholica, vel ab Eccle-
sia Romana, quatenus ex Scriptoribus nota est, eo ipso minimè
 negant, Papam Romanum esse Antichristum, cum ab Apo-
 stolo edocti sint, *Antichristum sessurum in templo Dei 2. Thess. 2.*
v. 4. hoc est, dominium in Ecclesiam sibi arrogaturum, nec
 tribuunt ei Monarchicam aliquam in Ecclesiam universam
 potestatem, quippe quam in Ecclesia Romana, Apostolicis
 temporibus vicina, minimè obtinuit; nec volunt de confes-
 sione sua iudicium fieri debere ex doctrina & praxi hodiernæ
 Ecclesiæ Romanæ, sed antiquæ & primæ illius, quæ Chri-
 sti & Apostolorum temporibus vicina fuit, unde disertè ad-
 dunt, *quatenus ex Scriptoribus nota est.* Dillingentes hîc le-
 gunt, *quatenus ex Scripturis nota est,* quæ lectio, nisi sit sphal-
 ma quoddam Typographicum, adhuc clariùs nostram con-
 firmat responsionem. Quando *Pontificia clementia esse* di-
 cunt, *constitutiones quasdam mitigare*, itidem non tribuunt
 Pontifici summam & *αὐτοκρατορικὴν* in Ecclesia potestatem, sed
 eidem potius derogant, dum Tyrannidem & inclementiam ei
 propterea obijciunt, quòd pro constitutiunculis humanis li-
 bertatem Ecclesiæ labefactantibus, tanquam pro aris & focus,
 imò magis pro focus, quàm pro aris pugnet, nec ullam mo-
 derationem vel mitigationem infirmorum habitâ ratione
 adhibeat. Loquuntur etiam Confessores ex hypothesi, si vel
 maximè potestas quædam jurisdictionis introducendi ejus-
 cemodi constitutiones in Ecclesiam Pontifici cõpeteret,
 quam Romano-Catholici ei tribuunt, tamen clementiam in
 mitigandis illis constitutionibus adhibere deberet, neque
 cum Scribis & Phariseis *onera gravia & importabilia alligare*
 & in

& in humeros hominum ea imponere, atque interim ne digito quidemea movere Matth. 23. v. 4. Reliqua duo exempla, quibus in Augustana Confessione & articulis Schmalcaldicis contradiſtoria contineri probare ſatagunt, facilem habent explanationem. *Augustana Confessio*, inquiunt, *concedit dari, liberum arbitrium*, ſic enim loquitur artic. 18. De libero arbitrio docent, quòd humana voluntas habeat aliquam libertatem ad efficiendam civilem juſtitiam & diligendas res rationi ſubjectas. Sed non habet vim ſine Spiritu Sancto efficiendæ juſtitie Dei, ſeu juſtitie ſpiritualis, quia animalis homo non percipit ea, quæ ſunt Spiritus Dei, ſed hæc fit in cordibus, cùm per verbum Spiritus Sanctus concipitur. Ad quæ verba Caroli Caſaris & Catholicorum Principum reſponſio talis fuit. In articulo 18. confitentur liberi arbitrii virtutem, quòd habeat libertatem ad efficiendam juſtitiam civilem, ſed non habeat vim ſine Spiritu Sancto efficiendæ juſtitie Dei, quæ Confessio acceptatur & approbatur. Contra verò in part. 3. artic. Schmalcald. artic. 1. damnatur dogma Catholicorum Doctorem, hominem habere liberum arbitrium faciendi bonum & malum. Jam antè enim docuerat Lutherus de libero arbitrio aſſert. artic. 36. tom. 1. Witeb. fol. 117. col. 2. Liberum arbitrium poſt peccatum res eſt de ſolo titulo, & dum facit, quod in ſe eſt, peccat mortaliter. Infelix liberum arbitrium. Juſtus in bono opere peccat mortaliter. Et ſimilia plura poſtea ſubjungit. Idemq; Lutherus in libro, quem contra Erafmum ſcripſit, de ſervo arbitrio, contendit, hominem propter ſcientiam & voluntatem Dei tam bonum, quàm malum agere ex abſoluta neceſſitate. Inter alia eod. tom. 1. fol. 469. col. 1. ait: In rebus, quæ pertinent ad ſalutem, vel damnationem non habet homo liberum arbitrium, ſed captivus, ſubjectus & ſervus eſt vel voluntatis Dei, vel voluntatis Satane. Sed & hæc apparens contradiſctio diſtinctionis fœdere conciliari poteſt.

Augu-

Augustana Confessio concedit dari liberum arbitrium, videlicet in rebus naturalibus, politicis & æconomicis, in rebus humanæ rationi subiectis & ad inferiorem sphæram pertinentibus, in regenda externa disciplina & cavendis peccatis atrocioribus externis, sicut disertè additur, *humana voluntas habet aliquam libertatem ad efficiendam civilem justitiam & deligendas res rationi subiectas*. Articuli Schmalcaldici negant, dari liberum arbitrium, videlicet in rebus spiritualibus, in rebus supra humanæ rationis captum & vires hominis naturales politis, in interiori conversione & cordis mutatione efficienda, in rebus ad superiorem sphæram pertinentibus, sicut disertè additur in loco ex Luthero adducto. *In rebus, quæ pertinent ad salutem vel damnationem, non habet homo liberum arbitrium*. Sic ergò, quod verissimè a Rabinis pronunciatum, *nullam inveniri in Scripturis objectionem, ubi non sit medicamentum in latere ejus*, etiam ad Augustanam Confessionem suo modo applicari potest. Quo sensu *justus in bono opere* dicatur *mortaliter peccare*, & quid de libro Lutheri *de servo arbitrio* statuendum sit, alibi explicatur, hîc evidens ex Luthero adducemus testimonium, quòd in rebus externis & politicis humanæ voluntati libertatem minimè denegaverit. Sic enim scribit tom. 4. Jenens. Germ. fol. 345. *Habet homo ex propriis viribus liberam voluntatem faciendi opera externa, vel omittendi, impellitur enim minis legis, potest ergò politicè bonus esse ex viribus propriis, divinitus ei concessis, quam Paulus justitiam carnis appellavit*.

Ultimum, quod Dillingenses afferunt contradictionis exemplum est dogma de transubstantiatione. *In parte 3. inquirunt, artic. Schmalcald. artic. 6. ita subnectitur: De transubstantiatione subtilitatem Sophisticam nihil curamus, quæ fingunt, panem*

panem & vinum relinquere & amittere naturalem suam substantiam, & tantum formam & colorem panis, & non verum panem remanere. Optimè enim cum Sacra Scriptura congruit, quod panis adsit & maneat, sicut Paulus ipse nominat. Panis, quem frangimus. Et, ita edat de pane. Sed oppositam huic & planè Catholicam doctrinam de Sacrosancta Eucharistia expresserunt coram Cæsare Carolo articulo 10. Confessionis. Transubstantiationem in articulis Schmälcaldicis improbari concedimus, eandem verò in Augustana Confessione approbari negamus, imò pernegamus. Nec potest contrarium probari vel ex voce speciei articulo 10. Confessionis usurpata, vel ex approbatione hujus articuli à Carolo Cæsare & Principibus facta. Voce enim speciei Confessores designant visibilia & in externum oculorum sensum incurrentia Symbola, ac proinde speciem non substantiâ vacuum, sed solidam & cum speciei veritate conjunctam, in qua significatione hæc vocula usurpatur non solum à Patribus, (Ambrosius de iis, qui mysteriis initiantur cap. 9. Theodoret. Dial. 2. ubi τὴν φύσιν καὶ τὸ ἴδιον conjungit) sed etiam in ipsa Scriptura Luc. 3. v. 22. ac in eadem significatione Confessionem nomen speciei accipere patet ex Confessionis Apologiâ, in qua dicitur, corpus & sanguinem Christi exhiberi cum his rebus, quæ videntur. Adprobatio hujus articuli non fuit absolutè & simpliciter facta, sed respectu doctrinæ de vera, reali & substantiali corporis & sanguinis Christi in Sacra Cœna præsentia. Pontificii enim in sua Confutatione hortati sunt nostros, ut transubstantiationem crederent, quod superfluum fuisset, si in verbis Confessionis eam contineri judicassent: ac Cochleus accusat Philippum, quod in Apologia dicat, panem mutari, & tamen neget transubstantiationem. Quæ de Augustanæ Confessionis variatione & novi

articuli de omnipræsentia Christi hominis introductione Dillingenses subjungunt, ad ea in *Pupilla Saxonica, ejusdemq; Apologia* solidè & fundamentaliter est responsum, ideò actum agere supervacaneum judicamus. Possemus autem ἀντιπαραστήσαντες loco Pontificiis hoc opponere, *Concilii Tridentini auctoritate sublata, omnium aliorum Conciliorum decreta & totam fidem Christianam in dubium revocari posse, ac ab infallibilitate, hujus Concilii omnium dogmatum firmitatem pendere* Bellarminus audacissimo ore asserit lib. 1. de Sacram. cap. 25. §. ultimo, Itemque, *Omnes Catholicos sua ingenia atque judicia sponte ei submittere* lib. 3. de Justificat. cap. 3. *omnes libenter ei obædire* lib. 4. de amiss. grat. & statu peccati cap. 15. *illud, ut Magistrum, in omnibus sequi* lib. 1. de Justificat. cap. 12. *ejus vocem Ecclesia Catholica vocem salutare* lib. 5. de grat. & lib. arbitr. cap. 13. *qui ei non obædiunt, inter Catholicos non numerari* lib. 2. de amiss. gratiæ & statu peccati cap. 15. Res tamen ipsa ostendit, & in hoc Confessionis Catholicæ opusculo sexcentis exemplis demonstratur, multos Romano-Catholicos tum ante, tum post Concilium Tridentinum in scriptis suis propugnare ejusmodi dogmata, quæ in Concilio Tridentino damnantur, & vicissim ejusmodi dogmata repudiare, quæ in Concilio Tridentino propugnantur. Num propterea concedent, se Pacificationis Passaviensis beneficio excidisse? non arbitror. Desinant ergò nobis hoc objicere, quòd in se nolint admittere; ac quo jure contra se nosmet uti nolunt, eo nec ipsi contra nos utantur.

Tuæ verò Illustrissimæ Celsitudini, Princeps Illustrissimæ, Domine clementissime, hanc secundam libri secundi specialis Confessionis Catholicæ partem humiliter consecrare, ac nomini tuo celsissimo inscribere volui, imò debui, tum,

rum, ut nomine Academiæ hujus nostræ (cujus Patronum
 & Evergetam benignissimum Illustr. V. Cels. agit, & in qua
 per annos viginti publicè doceo) Illustrissimæ Vestræ Cels.
 subjectissimas gratias agerem, quòd non ita pridem unà cum
 fratre conjunctissimo, Illustrissimo ac Celsissimo Principe
 ac Domino, Domino *Johanne Philippo* Saxoniz, Juliz, Cli-
 viz ac Montium Duce &c. Domino meo clementissimo,
 Baronatum Rembdensem & prædium Apoldense fundatio-
 ni Academiæ assignate, ac proventus utriusque annuos unà
 cum dominio & jure proprietatis eidem benignissimè con-
 ferre haud fuerit dedignata, quòd singulare & insigne benefi-
 cium grata posteritas ad decretorium usque seculi hujus diem
 æternis celebrabit laudum præconiis, ac summus rerum ar-
 biter temporalibus & æternis remunerabitur præmiis, tum
 ut Illustrissimæ Vestræ Cels. de felicitate, quæ Dei munere in
 hac vita ipsi obtigit, ac de præclaris animi & corporis doti-
 bus, quas divina benignitas largâ manu in eam contulit, gra-
 tularer, ac virtutes, quibus pollet heroicis & eximiis, aliorum
 notitiæ magis magisque insinuarem. Parentem Illustriss. V.
 Celsit. sortita est Serenissimum, Illustrissimum ac Celsissi-
 mum Principem ac Dominum, Dn. *Fridericum VVilhelmum*
 Saxoniz Ducem, Landgravium Thuringiz, Marchionem
 Misnia, Electoratus Saxonici per annos aliquot Administra-
 torem eminentissimum, quem si quis veræ pietatis, antiquæ
 Saxonicæ virtutis & fidei, adeoque boni & laudati Principis
 exemplar, dum viveret, fuisse dixerit, nihil quidquam, quòd
 non omnium rectè sentientium suffragio munitum sit, in
 medium protulerit. Præclarus & eximius Theologus D. Po-
 lycarpus Liserus, testis *auspiciis*, in Epist. dedicat. Harmoniz
 Evangelicæ Chemnicianæ præfixa, ejusmodi de eo fert elo-
 gium:

gium: *Vel ipse livor, inquit, negare non potest, quod per Celsit. T. fidem & industriam, jam expurgatum est rursus, quidquid irædi-
 δακαλίας per fraudulentas machinationes malorum quorundam
 hominum in Ecclesiam Christi, in hisce regionibus invēbi ceptum
 fuerat: quod item, Te Duce, redux facta sit vera pietas cum pu-
 riore animorum pabulo, ex sacris Israëlitis fontibus irrigato: quod
 præterea per Te sollicitè curatum sit, ut loca Judicii occuparent vi-
 ri non tantum justitiæ & Doctrinæ, sed etiam pietatis & veræ re-
 ligionis laude celebres: quod denique per Te omnes Scholæ inferio-
 res & superiores jam reflorescant, literarum, humanitatis & pie-
 tatis studia passim magno cum juventutis fructu vigeant: sicq̃
 studiosè caveatur, ne imminens barbaries totam terram occupet
 & pessundet. Quid multis opus? Es, Tu Princeps optime, Princeps
 piensissime, tam subditis tuis, quàm exteris, qui ad umbram tuam
 confugiunt, & sub ea animarum pabulum querunt, arbor genero-
 sa & fructuosa, qua hoc omnibus præstare cupit, ut & animo &
 corpori & fortunis ipsorum bene esse possit. Hæc ille. Rarum pro-
 fectò & illustre elogium, cujus æquè ac nominis & stemma-
 ris paterni genuinus heres es, Princeps Illustrissime, cùm pa-
 ternis vestigiis pressè insistas, sinceræ religioni ex toto corde
 addictus, pietatis non in labiis natæ, sed in cordis intimo ses-
 sitantis studio totus consecratus, ac virtutibus Principum de-
 centibus, ac tam paci, quàm bello convenientibus abundan-
 tissimè constipatus, Candorem apertum amas, hypocrisin ac
 fraudes detestaris. Justitiæ es amator, iniquitatis osor: à sub-
 ditis amari potius quæris, quàm timeri. Literatos quosvis &
 inter illos cum primis Ecclesiæ Doctores Parentis nunquam
 satis laudati, nunquam satis laudandi, exemplo singulari fa-
 vore & clementiâ complecteris, inter quos cùm & ego, infima
 licet, obtineam subsellia, perluam tibi, fore, ut Illustris. V.*

Celsit,

Celsit. hanc chartacei muneris oblationem ex subjectissimè grato animo profectam, sereniorè fronte suscipiat, & quâ clementiâ me complexa fuit hætenùs, etiam in posterum complecti benignissimè pergat. Meo qualicunque loco non desinam, beneficia & toti Academiæ, & mihi ejusdem qualicunque membro præstita, grato ore & corde deprædicare, ac pro temporali & æterna Illustrissimæ Vestræ Cels. salute seriis & calidis votis Deum per omne adhuc reliquum vitæ tempus sollicitare. Dabam Jénæ Cal. Februarii Ann. 636,

• Illustr. Vestram Cels.

subjectissimè colens.

Johan. Gerhard, D.

AD AUTOREM

Votiva Acclamatio.

Papa revelatus, proprio & gladio jugulatus.

Christi ante adventum peccati hominem, AntiChristum,

Esse revelandum, Pagina Sacra docet.

Christi adventus erit propè, cum satis *AntiChristum*.

Esse revelatum, secula diesque probent.

Hussius è primis, & *Keisersbergius* olim

Monstrum illud Mundi prostituere plagis.

Successit, Domino, *Megalandus*, dante, *Lutherus*,

Successit stellis Solis imago vagis.

Dogmata subvertit fortis is Papalia zelo,

Fraudes detexit totus & omnigenas.

Vis complementum? cedunt hæc puncta *Gerardo*,

Per quem post mortem, credo, *Lutherus* ovat.

Namque ille errores Papalis Dogmatis omnes

Diluit, & fecit cuique patere dolos.

Quodque novum est, mentem Doctorum & verba retorfit;

Sic proprio intereunt Hæretici gladio.

En! *Confessio* adest, *Confessio Magna*, refertis

E Papistarum quæ cumulata Libris.

Viderunt similem non secula cuncta laborem,

Nec stragem passus Papa fuit similem.

Hoc erat in Fatis, quod cœperat *Hussius* olim,

Quodque *Lutherus* opus cœperat ætherium;

Quodque alii dubio cœperunt Marte, *Gerardi*

Surgeret huic Marte ac Arte suprema manus.

Hoc

Hoc erat in Fatis, tenebris ut denique pullis,
 Fulgeret Verbi lux, Fideique decus.
 Euge *Gerbarde!* doces veluti, sic perge docere,
 Atque auge veræ Religionis opes!
 Euge *Gerbarde!* viges veluti, sic perge vigere,
 Et *Christo*, Domino vive vigeque Tuo!
 Et vives, si vita ullis est addita Libris,
 Hi Tecum vivent secula mille Libri.

I.

JOHANNES GERHARDUS.

*Das, omittis aspirat.**Das, non erras. Vige!*

Sensum divini *das* Verbi, & pandis abyssos
 Imas Scripturæ; Magne *Gerbarde*, Sacræ.
 Succum divini *das* Verbi, & dogmata promissis,
Non erras, dio Flamine jutus agis.
 Mente animoque *vige!* Verbi dare perge Juventæ
 Et sensum & succum; mente animoque *vige!*

II.

JOHANNES GERHARDUS.

*omittis aspirat.**Anne rigore sudas?*

A*nne rigore pio sudas*, Divine *Gerbarde?*
Næ sudas; Tua sic enthea scripta docent.
 Perge rigore pio sudare, *Gerbarde*; rigorem
 Ecce! beat dio Jova rigore pium.

Observantia & gratulationi ergo
f.

M. Johannes Zeisoldus, in Inchyta Salana
Phys. Professor Publ. Cal. Octobr. 635.

SCHE

SCHEMATISMUS

PARTIS II. LIBRI II. SPECIALIS.

ARTICULUS VI. DE CLERICIS.

CAP. I. De vocatione Ministrorum Ecclesie. pag. 1.

Thesis. Electio & vocatio Ministrorum jure divino ad universam spectat Ecclesiam, nec potest legitime fieri sine populi consensu & suffragio. ead.

Ex hinc. ead.

Antithesis. ead.

Nostra sententia confirmatio. 2.

Eidem suffragatur.

1. Canon Apostolicus 36. 3.

2. Pontificum quorundam Epistole & Statuta. ead.

3. Quaedam Conciliorum decreta, Pontificum Romanorum rescripta, & Patrum dicta in Jus Canonicum relata. ead.

4. Quod agnoscunt, claves totius Ecclesie esse traditas. 9.

5. de vocatione Ministrorum Magistratum Christianum & populum olim non fuisse exclusos. ead.

6. Concordata Gallie. 14.

7. Quaedam hypotheses ab Adversariis concessae. 15.

Argum. Advers. Christus misit Apostolos sine populi suffragio, Job. 20. 18.

CAP. II. De septem Ordinibus Clericorum. pag. 19.

Thesis. Septem Ordines Clericorum Scri-

ptura sacra & primitiva Ecclesie sunt ignoti. ead.

Ex hinc. ead.

Antithesis. ead.

Nostra sententia confirmatio. 21.

Eidem suffragatur.

1. Quod agnoscunt, septenarium Ordinum numerum Apostolica & primitiva Ecclesia fuisse ignotum. 22.

2. Ex Judaismi & gentilismi imitatione Ordines illos in Ecclesiam Christianam introductos esse. 23.

3. Patres modo plures, modo pauciores Ordines, quam septem numerare. 26.

4. Quod ipsimet de Ordinibus illis suis non consentiunt. ead.

Dissentiunt enim. Primo, de Ordinum numero. ead.

Secundo, de autore distinctionis Clericorum in septem Ordines. 28.

Tertio, in questione, an omnes hi Ordines sint Sacramenta. ead.

CAP. III. De Episcoporum & Presbyterorum discrimine. ead.

Thesis. Episcopi, quoad potestatem jurisdictionis Presbyteris jure divino non sunt superiores. ead.

Ex hinc. ead.

Antithesis. 29.

Nostra sententia confirmatio. ead.

Eidem

<i>Idem suffragantur. 1. quidam Canones Juris Canonici.</i>	30.
2. Scholaſtici.	32
3. Cardinales Eccleſie Romana.	ead.
4. Alii Scriptores Pontificii, cum ante, cum poſt Lutherum.	ead.
5. quod Apoſtolice & primitiva Eccleſia conſenſum nobis largiuntur.	36.
6. quid quorundam Romano-Catholico- rum ſuffragium nobis largiuntur.	37.
7. quedam hypotheſes Adverſariorum.	ead.
8. Diſſenſiones Adverſariorum.	39.

<i>Argum. Adverſ. 1. Solus Episcopuſ poteſt ordinare.</i>	40.
2. Episcopuſ idem ſunt in Eccleſia, quod erant Pontifices in V.T.	ead.
3. Patres docent, Episcopos ſuccedere Apoſtoliſ.	ead.
4. Marib. 24. Quis putas, fidelis & prudens eſt ſervuſ, quem conſtituit Dominiſ ſuper familiam ſuam?	42
5. 1. Tim. 5. v. 19. Adverſus Presbyterum, noli accuſationem ſuſcipere, niſi ſub duobuſ aut tribuſ teſtibuſ.	ead.

CAPUT IV. de conjugio Miniſtrorum Eccleſie.

Theſis. 1. Celibatuſ non eſt jure divino ſacriſ Ordinibuſ annexuſ, ne in illiſ conſtituti non poſſint matrimoniuſ contrahere. ead.

Ratio. ead.
Anticheſis. 43.
Noſtrę ſententie confirmatio. ead.

<i>Idem ſuffragantur. 1. Quidam canones Apoſtolorum.</i>	44.
2. Quidam Canones juris Pontificii.	45.
3. Gratianuſ & Gloſſator Juris Canonici.	52.
4. Canonice.	54.
5. Pontificiſ Romani.	55.

6. Cardinales & Episcopuſ.	56.
7. Scholaſtici.	64.
8. Imperatores, Reges, Principes & eorum Legati.	65.
9. Hiſtorici ac Poete.	68.
10. Theologi & Juriſconſulti.	77.
11. quod agnoſcere coguntur, coactionem, Sacerdotum ad celibatuſ fructuſ afferre peſſimoſ.	91.
12. quedam hypotheſes Adverſariorum.	99.
13. in ſpecie quedam Bellarmini hypotheſeſ.	103.
14. Diſſenſiones Adverſariorum.	104.

<i>Exceptiones Adverſariorum ad noſtra argumenta. 1. ad locum Apoſtolicum 1. Tim. 3. v. 2. ſenſum eſſe, quod Episcopuſ debeat eſſe uniuſ Eccleſie Paſtor.</i>	109.
2. uniuſ uxoriſ virum intelligi, qui unam uxorem habuerit, non habeat.	ead.
3. intelligendos eſſe eoſ, qui a ſuiſ uxoriſ abſtinebant.	111.
4. in prima illa Eccleſie infantia Apoſtoloſ propter paucitatem celibuſ caſtiſ fuiſſe, ac uxoratoſ viroſ in Episcopos eligerent.	ead.
5. conſuetudinem, plureſ ſimul uxoreſ ducendi, cum non ampliuſ locum habuiſſe.	ead.
6. in loco parallelo 1. Tim. 5. v. 9. non poſſe intelligi uniuſ mariti uxorem.	112.
7. Solum Theodoretum ſic interpretari, quod Episcopuſ non debeat duarum tantuſ habere uxoreſ.	ead.
2. ad locum 1. Tim. 4. v. 2. 1. Eccleſiam non ſimpliciter prohibere Clericiſ matrimoniuſ, ſed ſub conditione, ſi velint eſſe Sacerdoteſ.	113.
2. notari eoſ, qui conjugiuſ abſoluteſ damnant, ac primuſ Eccleſie temporibuſ vixerunt.	ead.

d

3. Apo-

3. Apostolum loqui de absoluta & simplici prohibitione conjugii absque ulla exceptione in omni tempore & in omni genere personarum. *ead.*
 3. ad locum 1. Cor. 9. v. 5. exo. Apostolum non loqui de uxore, sed de piis suminis, quae sequebantur Apostolos & eis ministrabant. *ead.*
 4. ad locum 1. Cor. 7. v. 2. exc. 1. Apostolum loqui de conjugatis, qui, cum in paganism uxores duxissent, post conversionem ad fidem dubitabant, an uxorebus suis deberent. 114.
 2. Apostoli verba intelligenda de illis, qui non sunt vincentis votorum ligati. *ead.*
 5. ad locum Hebr. 13. v. 4. exo. Apostolum non indicando, sed imperando hoc dixisse. *ead.*
 6. ad argum. quod coactio ad celibatum causam de nefariis libidinibus excip. non tot concubinos & impuros esse inter Ecclesiasticos, quot heretici dicunt. 115.
 7. ad exemplum Apostolorum exc. Apostolos omnia reliquisse, & in omnibus etiam uxores. *ead.*
 - Argum. Advers. 1. ex Luc. 21. v. 34. Videre, ut corda vestra graventur curis huius vite. 116.
 2. ex Dent. 23. v. 9. Qui dixerunt patri suo & matri nescio vos, & filios ignoraverunt. *ead.*
 8. ex 1. Tim. 3. v. 8. Oportet Episcopum esse continentem. 117.
 4. ex 2. Tim. 2. v. 4. Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus. 119.
 5. ex 1. Cor. 7. v. 7. ubi conjugati iubentur vacare ad tempus ab opere nuptiarum, ut orationi possint insistere. 121.
 6. ex Matth. 19. v. 29. Qui reliquerit uxorem, septuplum accipiet; ex Luc. 14. v. 26. Qui non oderit uxorem, non poterit esse meus discipulus. 123.
 7. In V. T. continentia requisita fuit ab iis, qui Deo propinquaturi, vel rem sacram tractaturi erant. Ex. 12. 19. 28. 1. Reg. 21. 1. Paral. 24. Luc. 1. *ead.*
 8. Conjugium vehementer impedit munia Ecclesiastica. 125.
 9. ex 1. Tim. 3. v. 4. Episcopus debet habere filios subditos cum omni castitate. 126.
 10. ex Concilio Niconi can. 3. ubi Clericis prohibetur cohabitatio mulierum. *ead.*
- Thesis 2.* Non sunt excludendi à Ministerio, qui defuncti priore conjugio nuptias iurant. 127.
- Endris & Aristidis.* *ead.*
- Nostri sententia confirmatio.* 129.
- Eidem suffragatur 1. quod agnoscunt, non esse prohibitum Christianis, iterare nuptias post prioris conjugii obitum.* 130.
2. quaedam hypotheses Adversariorum. *ead.*
- Argum. Advers. 1.* Apostolus 1. Tim. 3. v. 2. requirit, ut Episcopus sit unus uxoris maritus. 133.
2. Nuptia secunda sunt signum incontinentiae. 134.
3. Clericos ideo oportet à secundis nuptiis esse liberos, ut possint hortari ad continentiam. *ead.*
4. Clericorum conjugium debet significare unum Christi cum una Ecclesia conjunctionem. *ead.*
5. Ecclesia ubiq. & semper hoc observavit, ut bigamos excluderet ab ordinatione. 135.

CAPUT V. de ordinatione Clericorum. 136.

Thesis.

Thesis. Persona Ecclesiastica à potestate civilis Magistratus non sunt absolute & simpliciter exemptæ, sed certo modo eidem subiectæ. ead.

Antithesis. ead.

Antithesis. 138.

Nostre sententiæ confirmatio. 139.

Eidem suffragantur. 1. Quotquot agnoscunt, Pontifici Romano non competere summum dominium temporale in Imperatores, Reges & Principes; nec convenire Ecclesiasticis personis jurisdictionem politicam. 140.

2. Imperatores, Reges & Principes. ead.

3. Quidam Episcopi Romani. 141.

4. Bernhardus. 144.

5. Quedam Capitula Juris Canonici, Gratianus & Glossator. ead.

6. Praxis superiorum temporum. 145.

7. Scholastici & recentiores Theologi. 147.

8. Juris Consulti & Historici. 150.

9. Quedam hypothèses Adversariorum, præsertim Bellarmini. 151.

10. quod insignium & Clorum suffragium nobis largiuntur. 152.

11. Dissensiones Pontificiorum. 153.

Exceptiones Advers. ad nostra argumenta. 1. ad exemplum Salomonis, exc. factum narrari, non probari. 155.

2. ad exemplum Christi didrachmam solvendi Matth. 27. exc. intelligendum hoc de didrachmo, quod imposuerat Deus filiis Israel in usum templi. ead.

3. ad locum Apostolicum Rom. 13. v. 1. exc. Apostolum de omni potestate loqui, tam spirituali, quam seculari. 156.

4. ad exemplum Pauli provocantis ad Cæsarem Act. 25. v. 10. exc. cum temporis Principis adhuc fuisse Ethnicorum. 158.

Argumentum Advers. 1. Josephus excusat Sacerdo-

tes Egyptiorum Gen. 47. & Ariaxerxes Sacerdotes Israeliticos. 1. Esdr. 7. ead.

2. Levite soli Pontifici suæ subiecti. Num.

3. 159.

3. Clerici pertinent ad familiam Christi; filii autem liberi sunt. Matth. 17. ead.

4. Potestas Ecclesiastica eo modo se habet ad secularem, quo modo Spiritus ad carnem. 160.

5. Clerici ad obsequium solius Dei sunt consecrati. 161.

6. Sacerdotes vocantur Pastres & Pastores. ead.

CAPUT VI. de officio Clericorum. 162.

Thesis. 1. Episcopi debent ipsimet docere populum fidei sue commissum, non conductitiis Presbyteris ac Vicariis uti. ead.

Antithesis. ead.

Antithesis. ead.

Nostre sententiæ confirmatio. ead.

Eidem suffragantur. 1. Quidam Canones Juris Pontificii. 163.

2. Quidam Pontifices Romani & verbis & factis. 165.

3. Concilia. 166.

4. Imperatores & status Imperii. ead.

5. Bernhardus. 167.

6. Thomas de Aquino. ead.

7. Episcopi, Theologi & alii Scriptores recentiores. ead.

8. quod agnoscunt, scientiam Scripturarum in Episcopo requiri. 174.

Thesis 2. Episcopi non debent bella gerere. ead.

Antithesis. ead.

Antithesis. 175.

Nostre sententiæ confirmatio. ead.

Eidem suffragantur. 1. Canon Apostolicus 28. ead.

2. Pontifices Romani & Jus Canonici. 176.

3. Concilia & Episcopi. 178. 4. Bernhardus. ead. 5. Scholastici. ead. 6. Dynaste politici. 179. 7. Varii Scriptores Ecclesiastici & politici. ead. 8. Infelix bellorum Episcopatum exitus. 183. Appendix hujus articuli, in qua continentur. 1. Querele. 185. 1. quod pro precio à Presbyteris soluto Episcopi ipsis concedant Concubinas. ead. 2. quod Ecclesiastica officia committant indignis. 186. 2. Calumnia. 1. Generales. 188. 1. quod simus Arianis. ead. 2. quod Episcopis conjugium esse necessarium statuamus. ead. 3. quod Carolstadius primus apud nos uxorem duxerit. 190. 4. quod Marfilii Paduani sententiam amplectamur. ead. 5. quod nostri Ministri non sint veri Pastores, cum non sint ordinati ab Episcopo. ead. 6. sed sint ordinati ab hereticis. 192. 7. nec sint ordinati à tribus Episcopis. 193. 8. quod extraordinariam vocationem, Luthero tribuamus. ead. 9. quod præceptum ab Apostolo statutum, ut quis uxorem habeat. ead. 10. quod in Aug. Conf. falsò statuamus, ante annos quadringentos primum legem celibatus esse Clericis impostam. 194. 11. quod legem celibatus in nullo Concilio reperiri falsò statuamus. 196. 12. quod falsum discrimen potestatis Ec-	clesiastica & politica introducamus. 197. 13. quod ad pueros & mulierculas jus Sacerdotii transferamus. ead. 14. quod jus vocandi Ministros Ecclesie soli Magistratui tribuamus. ead. 15. quod novum nomen Superintendentie usurpemus. ead. 16. quod doceamus homines, ut secundum Naturam vivant. 198. 17. quod cum Acephalis doceamus, nullos superiores esse agnoscendos. ead. 18. quod nullam distinctionem inter Clerum & populum admittamus. 199. 19. quod nullam Ecclesiasticam superioritatem agnoscamus. ead. 2. Speciales contra Lutherum ead. 1. quod potestatem docendi feceris omnib. Christianis communem. ead. 2. quod Doctoralem dignitatem, tanquam novam vocationis speciem excogitaverit. 200. 3. quod etiam feminas ad Ministerium eligi debere docuerit. ead. 4. quod ordinationem Ministrorum Ecclesie ad profanos Principes & Laicos Magistratus pertinere docuerit. 201. 3. Opiniones absurde, falsæ & erroneæ. ead. 1. Scripturam Ministros Ecclesie vocare Clericos. ead. 2. Populum non debere in Pseudo Prophetas inquirere. 202. 3. Populum debere quidem inquirere in Ecclesie doctores, sed juxta hanc regulam, an doceant predecessorum suis conformia. ead. 4. Pastori ordinario, etiam erranti, attendendum. 203. 5. pex uxorem 1. Tim. 3. v. 2. intelligi Ecclesiastice. ead. 6. 1. Cor.

6. 1. Cor. 9. v. s. non agi de uxori-
bus. *ead.*
7. Quotquot Episcopi sanctissimi hactenus
fuerunt, omnes fuisse continentem, h. e.
celibes. *204.*
8. Apostolos post vocationem ad Chri-
stum officio conjugali renunciasse. *ead.*
9. conjugium pugnare cum sanctitate &
mundicia a Ministris Ecclesia requisiti-
ta. *205*
10. Ministros conjugatos servire mundo
per mulierem. *ead.*
11. Gravius peccare Sacerdotem, si ux-
orem ducat, quam si scortetur aut do-
miconcubinam alas. *ead.*
12. Conjugium Sacerdotum non esse con-
jugium sed sacrilegium. *206.*
13. In Episcopo magis prohiberi bigamiam,
quam concubinatum & adulterium. *207.*
14. maius esse peccatum, si Sacerdos ux-
orem ducat, quam si cum brutis animan-
tibus libidinem exercent. *ead.*
15. inferiores Ministros non esse proprie
Pastores. *ead.*
16. gubernationem Ecclesia faciliorem esse,
quam gubernationem Reipubl. *ead.*
17. Paulum fuisse consecratum, ordinatum
& emissum per homines. *ead.*
18. Pontifices Romanos non aliud Sacer-
dotum habere, aut aliud sacrificium,
offerre, quam Christus habuit. *ead.*
19. Principib. non competere Prelatorum,
investituras. *208.*
20. dari Canonicos irregulares. *ead.*
21. eum, qui post ordinationem in lapsum
ceciderit, nullum Sacerdotis gradum
in posterum adipisci posse. *ead.*
22. pro fornicatione Ministrum non esse
ab officio deponendum. *ead.*
23. adhuc in N. T. decimas jure divino per-
sonis Ecclesiasticis deberi. *209.*
24. Secundo matrimonio junctos non posse
ad officium Ecclesiasticum promoveri;
eos, qui concubinas habuerunt, promo-
veri posse. *210.*
25. longe prestare Christi Sacerdotes Re-
gibus & Principibus. *ead.*
26. sacrum & oscula in Laicis quidem, non
autem in Clericis, esse precludia inconti-
nentie. *211.*
27. Exorcismum Ordinem ab exorcismis
Judeorum probari posse. *ead.*
28. ab initio Ecclesia Sacerdotes & Mo-
nachos coronatos & tonsos fuisse. *212.*
29. Christum ideo ad nuptias venisse Joh.
2. v. 2. ut Johannem desponsatum, licet
virginem, abduceret. *214.*
30. singulares Episcopos creati posse. *ead.*
31. veros & legitimos Episcopos non posse
errare. *ead.*
32. Ecclesiarum Doctores esse earundem
rectores & gubernatores. *215.*
33. definiendum esse certum auctorum vite
numerum in iis, qui ad Ministerium
ordinandi. *ead.*

ARTICULUS VII.

DE MONACHIS.

- CAPUT I. de origine Monasteriorum. *216.* *In d. v. s.* *ead.*
- Abbas Monasterii, qualis in Papatu viget,
est institutum humanum, non institutum
divinum. *ead.* *Antistes.* *ead.*
- Nostre sententie confirmatio.* *ead.*
- Eidem suffraganeis. s. quod quidam agnoscunt.* *ead.*

- Ordines Monachorum temporib. Christi & Apostolorum fuisse ignotos.* 217.
2. quod Pontifices Religionem illam confirmarunt, vel etiam reprobaverunt ac novam institui prohibuerunt. 220.
3. quod agnoscunt, Monachorum institutum à gentilib. acceptum esse. 222.
4. ab Essenis, Judeorum Sectariis, hoc vitæ institutum promanasse. ead.
5. ab hereticis Monachos quendam mutatos esse. 223.
6. quod non consentiant, quo tempore ceperit Monachatus in Ecclesia. ead.
- Argum. Advers. i. Enos Patriarcha Gen. 4. instituit peculiarem cultum & perfectionem supra religionem vulgi.* ead.
2. Num. 6. habemus vota Nazæorum, qui seipos Domino consecraverunt. 224.
3. Jerem. 35. v. 2. Rechabite Monachorum figuram gesserunt. ead.
4. Monastice originem accepit ab Elia & Johanne Baptista. ead.
5. Christus Matth. 16. v. 24. invitat Religiosos ad crucis vexillum. 225.
6. Act. 4. v. 32. Primi Christiani vitam canonicam instituerunt. 226.
- CAPUT II. de Monastice statu.** 227.
- Thesis. Monachatus non est status perfectionis.* ead.
- Exdiss.* ead.
- Antithesis.* ead.
- Nostre sententiae confirmatio.* 228.
- Eidem suffragatur. i. quod quidam agnoscunt, Monachatum non esse statum perfectionis.* 229.
2. quædam hypothèses Adversariorum 234.
3. quod agnoscere coguntur, Monachatum hodiernum plurimum defecisse ab institutis veterum. 237.
4. quod multorum publice querelæ testen-

- tur, statum Monasticum à prima origine plurimum degenerasse, ac multis modis corruptum esse. 251.
- Argum. Advers. i. Os. 2. v. 14. Ducam eum in solitudinem & loquar ad cor ejus.* 279.
2. Per tria vota Monastica, paupertatis, continentie & obedientie, removetur omnis impedimentum divini amoris, concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum & superbia vitæ. 280.
- CAPUT III. de Consiliis Evangelicis.** ead.
- Thesis. Nec Christus nec Apostoli prescripserunt in Evangelio nova consilia perfectionis.* ead.
- Exdiss.* ead.
- Antithesis.* ead.
- Nostre sententiae confirmatio.* 281.
- Eidem suffragatur. i. quod quidam agnoscunt, legem Dei in hujus vitæ infirmitate non posse à vobis perfecte impleri.* 282.
2. quod agnoscunt, bonis operibus renatorum aliquam imperfectionem & immundiciam adherere. ead.
3. nos non tantum posse Deo reddere, quantum debemus, ead.
4. quod Thomas, Anselmus & Gerson in usitata doctrina illorum temporum de consiliis quædam mitigarunt. ead.
5. quod agnoscunt, quædam esse præcepta, quæ pro consiliis venduntur. 283.
- Argum. Adversar. i. ex concione Christi Matth. 5. ubi perfectiora opera à Christo præscribi videntur quam quæ à Moise in lege fuerunt requisita.* ead.
2. ex Esai. 56 v. 4. Non dicat Eunuchus Ego lignum aridum. 284.
3. ex Sap. 3. v. 17. Felix sterilis & inconvalescens. 285.
4. ex Matth. 23. 8. ubi inter fructum centesimæ, sexagesimæ, tricesimæ distinguitur. 286.
5. ex

5. ex *Matth. 19. v. 12.* Sunt Eunuchi, qui se castrant propter regnum caelorum. Qui potest capere, capias. 287.
6. ex eodem cap. v. 21. Vende, que habes, & da pauperibus. 288.
7. ex 1. *Cor. 7.* Bonum est homini, mulierem non tangere. Bonum est homini sis esse: Solus es ab uxore, noti querere uxorem. 290.
8. ex 1. *Cor. 9.* ubi Paulus ostendit, se plus fecisse, quam preceptum sibi erat. 292.
9. ex *Apoc. 14.* Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati. 293.
10. ex *Joh. 13. v. 34.* Mandatum novum do vobis, ut diligatis vos invicem, sicut dilexi vos. 295.
11. ex *Luc. 10. v. 35.* Quotcumque supererogaveris, reddam. 296.
- CAPUT IV. de votis Monasticis.** ead.
- Thesis generalis.** Vota Monastica, qua hodie in Papatu vigent, non sunt approbanda. ead.
- Ead. v. 1.* ead.
- Antithesis.* 297.
- Nostre sententiae confirmatio.* ead.
- Eidem suffragantur.* 1. Querela de corrupto Monastico hodierna stat. 299.
2. qui vota illa Monastica non admodum probant. ead.
3. qui agnoscunt, vota illa Apostolica & primitiva Ecclesia fuisse ignora. 300.
4. fiduciam gratiae divinae & remissionis peccatorum non esse in vota illa Monastica collocandam. ead.
5. quaedam hypotheses Adversariorum ead.
6. quod pugnantia docent, videlicet paupertatem & virginitatem esse consilia Evangelica, & tamen vota ad ea se obstringunt. 301.
- Thesis Specialis.** 1. Votum paupertatis Monasticum, prout hodie in Papatu viget, non est approbandum. 302.
- Ead. v. 1.* ead.
- Antithesis.* ead.
- Nostre sententiae confirmatio.* ead.
- Eidem suffragantur.* 1. quod Monachos Mendicantes plurimi jam olim infecti sunt. 303.
2. quod agnoscunt, Monachos paupertatem professos omnibus abundare, ab provida Deo & hominibus illudere. 306.
3. Mendicantes Reipubl. & cumprimis veris pauperibus esse onerosos. 306.
4. perfectionem non consistere in Monastica illa paupertate. 307.
5. quaedam hypotheses Adversariorum ead.
- Argum. Advers.* 1. *Matth. 5.* Beati pauperes Spiritu, quoniam ipsarum est regnum caelorum. 308.
2. *Matth. 10. v. 9.* Nolite possidere argentum nec aurum &c. 311.
3. *Matth. 19.* Si vis perfectus esse, vende, vende, que habes. 312.
4. Christus non habuit, ubi caput reclinarat, *Matth. 8. v. 20.* vixit ex elemosynis *Luc. 8. v. 3.* fuit mendicus & pauper. ead.
5. *Luc. 14. v. 33.* Qui non renunciat omnibus, que possidet, non potest esse meus discipulus. 314.
- Thesis specialis.** 2. Votum obedientiae Monasticum, prout hodie in Papatu viget, non est approbandum. 315.
- Ead. v. 1.* ead.
- Antithesis.* ead.
- Nostre sententiae confirmatio.* 316.
- Eidem suffragantur.* 1. qui agnoscunt, Monasticum esse inventum humanum, non firmum divinum. 317.
2. qui vota Monastica non admodum probant. 317.
3. quaedam hypotheses Adversariorum ead.
- Argum. Advers.* 1. *Jerem. 35. v. 18.* laud.

- & remunerantur à Deo filii Jonadab, qui, ut obedirent patri suo, non bibe-
 bant vinum, non ferebant agros, non
 habebant domos. 318.
2. Matth. 16. v. 24. Qui vult venire post
 me, abneget seipsum. ead.
3. Luc. 10. v. 16. Qui vos audit, me audit. Hebr.
 13. v. 17. Obedite Prepositis vestris. 320.
- Thesis specialis. 3. Votum calitatus Monasti-
 cum, prout hodie in Papatu viget, non
 est approbandum. ead.
- "Endus. ead.
- Antithesis. 321.
- Nostra sententia confirmatio. ead.
- Eidem suffragatur. 1. quòd quidam agnoscunt,
 continentie virginis donum non
 esse omnibus commune, sed illis, quibus
 peculiariter à Deo datur, proprium. 324.
2. quòd de coactis ac votivi calitatus nefa-
 riis fructibus conquerruntur. 326.
3. quedam hypotheses Adversariorum. ead.
- Exceptio Adversariorum, ad locum 1. Cor. 7.
 v. 9. Paulum tentatum fuisse stimulis
 carnis, nec tamen uxorem duxisse. 330.
- Argum. Advers. 1. Jephtha filiam suam per-
 petua virginitati devovit. Jud. 11. v. 39.
 331.
2. 2. Maccab. 3. v. 19. mentio fit reclusarum
 Virginum in templo. 332.
3. 2. Maccab. 14. v. 38. Razias multis tem-
 poribus continentie propositum tenuit
 in Judaismo. 333.
4. Matth. 19. Sunt Eunuchi, qui se castra-
 verunt propter regnum celorum. ead.
5. B. Virgo emisit votum continentie, dicit
 enim virum non cognosce. 334.
6. Act. 21. v. 9. Philippo Evangelista fue-
 runt quatuor filie virginis. 339.
7. 1. Cor. 7. v. 37. Qui statuit, servare filiam,
 suam virginem, bonè facit. ead.
8. 1. Tim. 5. v. 11. Vidua volentes nubere pri-
 mam fidem fecerunt irritam. 340.
9. Promissio generalis data. Luc. 11. v. 9.
 Petite & accipietis. Job. 14. v. 13. Quod-
 cumq; petieritis Patrem in nomine meo,
 hoc faciam. 341.
- Thesis specialis. 4. Votum continentie in ju-
 nioribus non est probandum. ead.
- "Endus. ead.
- Antithesis. ead.
- Nostra sententia confirmatio. 342.
- Eidem suffragatur. 1. quòd quidam Pontifices
 & Concilia à Pontificibus approbata
 negant, in quacumq; etate licere votum
 continentie suscipere, in qua sit usus li-
 beri arbitrii, sed certos annos defi-
 niunt. 343.
2. quòd quidam vota juniorum impro-
 bant. ead.
3. quedam hypotheses Adversariorum. 344.
- Argum. Bellarm. 1. Thren. 3. Bonum est bo-
 mini, si portaverit jugum ab adolescen-
 tia. 345.
2. Matth. 19. Sinite parvulos ad me veni-
 re. 346.
- Thesis specialis. 5. Non licet filiis, invitis pa-
 rentibus, religionem, ut vocant, sive vi-
 sam Monasticam vovere. ead.
- Antithesis. ead.
- Nostra sententia confirmatio. 347.
- Eidem suffragatur. 1. c. Si qui dist. 30. 348.
2. Durandus Episcopus Mimacensis. ead.
3. quedam hypotheses ab Adversariis con-
 cesse. ead.
- Thesis specialis. 6. Votum perpetue continen-
 tie in conjugatis probari nequit. 350.
- "Endus. ead.

Antithesis. ead.

Nostre sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. 1. quòd quidam agnoscunt, donum continentie non esse in potestate eorum omnium, qui illud petunt atq; expetunt. 351.

2. quòd quidam non obscure votum perpetue continentie in conjugatis improbant. ead.

3. quòd concedunt, votum continentie non posse tollere vinculum conjugii, sed tantum cohabitationem quodam thorum conjugalem excludere. ead.

4. *ordinatum* in textu Apostolico 1. Cor. 7. v. 5. nisi ex mutuo consensu, esse limitationem generalem, qua adhuc hodie locum habeat. 352.

5. quòd Bellarminus probare nititur, matrimonium ratum, etiam quoad vinculum, solvi per religionis professionem. ead.

6. quòd dictum Apostolicum 1. Cor. 7. v. 2. accipiunt de personis maritatis. ead.

7. quòd statuunt, per copulam conjugalem conjuges fieri carnem unam. ead.

Argum. Bellarm. Multis sanctorum exemplis votum perpetua continentie in conjugib. confirmari potest. 353.

Thesis specialis 7. Per vota solennia non solvitur matrimonium ratum. ead.

Enchir. ead.

Antithesis. 354.

Nostre sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. 1. quidam Canones Juris Pontificii conjugia post votum contracta dissolvi prohibentes. 355.

2. quidam recentiores Pontificii, isidem statuentes, connubia post votum contracta non debere solvi. 356.

3. quidam hypoteses Adversariorum ead.

4. quòd fatentur, pro nostra sententia praesto esse gravissima argumenta. 358.

5. quòd nullo Scripsera dicto, sed solo Ecclesie testimonio Adversarii in hac questione nitantur. ead.

6. quòd infirmitatem argumentorum suorum ipsimet agnoscant. ead.

7. quòd fatentur, vota post matrimonium contracta, à veteribus non fuisse habita pro irritis. 359.

8. dissensiones Adversariorum. ead.

9. quòd veteris Ecclesie suffragium nobis largiuntur. 361.

Appendix hujus articuli, in qua continentur.

1. *Querela.* Conqueruntur Adversarii falso sibi tribui, quòd statuant, vitam Monasticam mereri justificationem & remissionem peccatorum, equiparari Baptismo & applicatam aliis eos salvare. ead.

2. quòd puellæ & adolescentes, priusquam judicare possunt, persuadentur ad vendendum. ead.

3. quòd perfectionem collocent in deserendis officiis civilibus. 362.

4. verborum lenociniis ac blanditiis incautos ac rerum imperitos inescant, ut judicio nondum maturo ac viribus nondum satis exploratis celibatum doceant. ead.

2. *Calumniæ.* 1. *Generales.* ead.

1. Mendacium esse, quòd Monasteria olim fuerint Scholæ sacrarum litterarum & aliarum disciplinarum. ead.

2. Mendacium esse, quòd Catholici dicantur asserere, vota Monastica rari, imò præferri Baptismo. ead.

3. Lampertianorum beneficium, quod dicitur, vota esse libera. 363.

c

4. *Vota in N.T. simpliciter à nobis statui prohibita.* ead.
5. *Heresin Circumcellionum à nobis fove-
ri, propterea quòd Religiosis liberum
permittamus uxores ducere.* 368.
6. *Affines nos esse Lucio Episcopo Ariano,
qui bestiarum proprium esse dicebat, in
desertis locis vivere & eremos erigere.*
ead.
7. *quòd Monasteria à nostris evertan-
tur.* ead.
8. *quòd nemo prorsus inter nos habeat do-
num continentie.* 369.
2. *Speciales. 1. quòd Lutherus asserat, Ec-
clesiam primitivam & N.T. in totum
ignorasse cuiusvis rei vovendæ usum.*
ead.
2. *quòd Melancthon falsò asserat, tem-
pore Augustini Monasteria fuisse libe-
ra Collegia, non astricta ullis votis.*
ead.
3. *Opiniones absurda & erronea.* 370.
1. *Henochum fuisse Monachum, inòd Ar-
chimandritam.* ead.
2. *Heliæ, Helisæum ac Prophetarum fi-
lios fuisse in Ordine Monachorum.*
ead.
3. *Duos Monachorum Ordines, Francisc-
canum ac Dominicanum ex Zach. 11. 7.
7. probari posse.* ead.
4. *Promissionem Deo in Baptismo factam
non esse votum.* ead.
5. *Apostolum tentatum fuisse magnis &
diuturnis stimulis carnis.* 371.
6. *Omne, quod sit ex voto, etiam si alioqui
non sit præceptum à Deo, tamen esse
verè & propriè cultum Dei.* ead.
7. *Sanguinem Christi expiassè & abluisse
peccata nostra, non sine instrumento-
rum interuentu, in quibus & professio-*
*nis religiosa externa indicia, cilicium, &
vestitus Monasticus, confusa.* ead.
8. *approbanda esse vota, si femina vo-
veret, se in die Sabbathi ab omni opere
servili cessaturam ob Deipare cultum;
aut si votum faceret de edendis carni-
bus ob cultum S. Johannis aut Lauren-
tii.* ead.
9. *Papam declarare posse, quæ vota non
obligent.* 372.
10. *Monialibus permissum concionari.*
ead.
11. *novos quotannis institui posse Mona-
chorum Ordines.* ead.
12. *Monachis licitum esse, urbes & pagos
perreptare.* 373.
13. *ἡσυχία significare votum, ὁρῶντα ora-
tionem.* ead.
14. *Religiosum non posse claustro exire ad
subveniendum patri.* ead.
15. *Eum, qui semel habitum Ordinis Mo-
nastici suscepit, non posse in fide erra-
re aut deficere.* 374.
16. *Holocausto V.T. succedere in nova le-
ge professionem religionis approbare.*
ead.
17. *Monachorum sanctitatem esse verò
Ecclesie notam.* ead.
18. *Matrimonium ratum, non consum-
matum, per solennem religionis profes-
sionem alterius conjugum dirimi.* 375.
19. *Non esse locum salutis, nisi mundum
relinquamus (& in Monasterium in-
grediamur.* ead.
20. *Singulare meritum in eo esse, quòd Re-
collecti & Capucini nudis pedibus am-
bulent.* ead.
21. *Ungues Francisci tentationes propella-
re.* ead.
22. *Cacum Monachorum erga Abbates, &
obedien-*

ARTICULUS VIII.

DE LAICIS.

CAPUT I. de officio Magistratum in negotio religionis. 377.

Thesis. Magistratus Christianus ac pius non potest nec debet à cura sacrorum & iudicio de controversiis religionis excludi. ead.

Ex 9. 15.

ead.

Antithesis.

378.

Nostre sententiæ confirmatio.

379.

Eidem suffragantur. 1. Pontifices Romani & Jus Canonicum à Pontificibus confirmatum. 380.

2. Imperatores, Reges ac Principes. 382.

3. Scriptores Ecclesiastici & politici. 383.

4. quedam hypothesis Pontificiorum. 390.

5. quòd quidam agnoscunt, convocacionem Conciliorum pertinere ad Magistratum. ead.

6. Magistratum Christianum non posse nec debere à vacatione Ministrorum Ecclesie excludi. ead.

7. Christianis non solum permissum, sed etiam mandatum esse, ut ex Scrip-
tura sacra de doctrina Pastorum iudi-
cent. ead.

Argum. Adversus Principes & Magistratum
seculares vendicantes sibi cognitionem

de religionis doctrina sunt similes Iste,
qui adolendo thymiam iram Domini
contra se succedit, & leprâ percussus est.
2 Reg. 15. 391.

2. Principes collocantur in ovium nume-
ro. ead.

**CAPUT II. de abolitione librorum heret-
ticorum.** 392.

Ex 9. 15.

ead.

Antithesis.

393.

Nostre sententiæ confirmatio.

ead.

*Eidem suffragantur quedam hypothesis Ad-
versariorum.* ead.

1. utpote. 1. Ecclesiam uti hereticis ad proba-
tionem doctrinae suae. ead.

2. Nec à Rom. Pontificibus, nec ab ulla Syn-
odo unquam fuisse omnino prorsus
prohibitum, ne hereticorum scripta le-
gerentur. ead.

3. Gentilium libros posse legi in Ecclesia. 394.

4. quòd hereticorum nomine appellant
omnes, qui doctrina Rom. Ecclesie quo-
modo contradicunt. 396.

5. quòd statum Pontificii in abolitionem
librorum Lutherianorum non simplici-
ter concesserint. ead.

6. Hereticorum errores aliunde quàm
eorum libris integre aut certo

- non posse. *ead.*
7. quòd Job. *Flussus* prolixè probat, libros hereticorum non esse simpliciter abolendos. *ead.*
8. quòd in *Luthero* combustionem *Juris Pontificii* improbat. 401.
9. quòd concedunt, tempore *Hieronymi* nondum fuisse receptum; ut *Catholici* à legendis hereticorum libris in univ. arcerentur. *ead.*
10. *Dissensiones Pontificiorum.* *ead.*
- Appendix hujus articuli, in qua continentur.
1. *Querela.* Conqueruntur *Adversarii.* 1. per calumniam sibi tribui contemptum. *Magistratus politici.* 403.
2. quòd doceant, hereticis non esse fidem servandam. 407.
2. *Calumnie.* 1. *Generales.* *ead.*
1. quòd obedientiam *Principib. secularibus & Imperatoribus* derogemus. *ead.*
2. quòd *presumpta Spiritus unctio* docuerit *Lutheranos*, non esse parendum *Imperatori Ferdinando II.* *ead.*
2. *Speciales.* 1. quòd *Anabaptiste* erroris de civili *Magistratu* occasionem sumserint ex verbis *Lutheri* in lib. de capt. *Babyl.* 408.
2. quòd *Lutherus* bellum contra *Turcas* geri improbaverit. *ead.*
3. quòd auctor fuerit belli *rusticorum.* 410.
4. quòd *Magistratui* obedientiam denegandam esse docuerit. 411.
5. quòd docuerit, non licere *Christianis* petere coram *Judice* injuriæ reparationem. 412.
6. quòd docuerit, *Concilii* indictionem non competere *Rom. Imp.* *ead.*
7. quòd *Georgium Saxonie Ducem* durissimè tractaverit, nec *Carolo Imperatore* pepercerit. *ead.*
8. quòd *Magistratum* contemserit. 416.
3. *Opiniones absurde & erroneæ.* *ead.*
1. bellum gerere non esse licitum. *ead.*
2. *Laicos* non propriis, sed alienis *Episcoporum oculis* debere videre. *ead.*
3. *Judicem* non peccare, si aliquem damnet juxta legem, licet sciat, eum esse innocentem. 419.
4. Ob salutem *Reip.* posse me mihi præscindere, *naræ, aures & labia.* *ead.*
5. *Monachum* contra *Abbatem*, *filium* contra *parentem*, *servum* contra *Dominum* ad mortem se posse defendere. *ead.*
6. *Licere* occidere eum, qui falsis testibus fittis, criminationibus coram *Judice* vite mee insidias struit. *ead.*
7. montem pietatis esse approbandum. 418.
8. *lupanaria* esse toleranda. *ead.*
9. *Laice persone* non licere de fide *Catholica* disputare. 419.
10. hereticos non faciliè admittendos ad disputationem de fide & religione. *ead.*
11. *Laicos* à *judicio* de religionis controversis prorsus excludendos esse. *ead.*
12. *Magistratum* *secularem* non esse immediatè à *Deo* institutum. 420.
13. *usuram* non esse prorsus illicitam. *ead.*
14. *Tantum* præstare *Sacerdotem Regi*, quantum homo præstat *bestiæ.* *ead.*
15. *Reges & Duces* ab iis habuisse principium, qui *Deum* ignorantes *superbiâ, rapinis, perfidiâ, homicidiis* super pares dominari affectaverunt. 421.
16. *pernitentiam* non esse necessariam ad *heresin.* *ead.*

DE PURGATORIO.

Thesis. Purgatorium dari non est fidei articu-
lus. 422.

Responsum. ead.

Antithesis. ead.

Nostre sententia confirmatio. 423.

Eidem suffragatur. 1. quod quidam agnoscunt,
Purgatorium non gaudere Scripturæ
suffragio. 426.

2. Purgatorium destitutum Ecclesiæ primiti-
væ ac Græcæ Orientalis Ecclesiæ suffra-
gio. 429.

3. Purgatorio à multis in Ecclesiâ fuisse o-
mnino tempore contraditum. 433.

4. Purgatorium esse dogma Etbnicum,
Judaicum & Turcicum. 434.

5. Christum pro culpa & pœna satisfecisse.
436.

6. pii in hac vita perfectè remitti pecca-
ta. 437.

7. homines non posse pro peccatis suis satis-
facere. 438.

8. animas piorum post mortem rectà in-
celum ferri. 439.

9. duo tantum dari animarum post hanc
vitam receptacula. 440.

10. conversum latronem absq. Purgatorii
interventu statim in Paradisum fuisse
translatum. 441.

11. in hac duntaxat visa esse locum pœni-
tentie, post hanc vitam nec satisfactio-
ni, nec redemptioni locum dari. 442.

12. qualis unusquisq. in morte corporali à
Christo invenitur, talem quoq. ab eo-
dem judicatum iri. 443.

13. per Indulgentias Papales obtingere bu-

mini plenariam relaxationem à pœnis
peccatorum, pro quibus vel in hac vita,
vel in Purgatorio erat satisfaciendum.

444.

14. Pape jurisdictionem esse illimitatam,
& extendere se in Purgatorium, ita ut
animabus in Purgatorio estuantibus
Indulgentias per modum absolutionis
communicare possit. 445.

15. in Purgatorio non amplius merito esse
locum. ead.

16. animas in Purgatorio non posse pecca-
re, proinde nec pœnitentiam agere. 446.

17. quod Purgatorii dogma perpetuis la-
bores contradictionibus. Dissentiunt
enim Primò, in nomine Purgatorii,
447.

Secundò, in probandi principio, ex quo
Purgatorii dogma stabiliendum. 448.

Tertiò, in assignanda preparati Purgato-
rii causa. 452.

Quartò, in doctrina de receptione Purga-
torii in Ecclesiam. ead.

Quintò, in objecto, sive personis in Purga-
torium relegandis. 453.

Sextò, in questione de ministro, seu tortore
& carnifice Purgatorii. 454.

Septimò, in questione in animab. tempore
descensu Christi ad inferos in purgato-
rio estuantibus. 455.

Octavò, in questione de medio purgatio-
nis. 456.

Nonò, in questione de statu animarum in
Purgatorio.

- Decimò, in questione de loco Purgatorii.* 460.
- Undecimò, in questione de tempore Purgatorii.* 463.
- Duodecimò, de gravitate peccatorum in Purgatorio.* 465.
- Decimotertio, de apparitione animarum in Purgatorio existentium.* 466.
- Decimòquarto, de liberatione animarum ex Purgatorio.* ead.
- Exceptiones Adversariorum. 1. ad locum Apoc. 14. v. 13. 1. non significari à morte uniuscujusq, sed ab extremo judicio.* 468.
2. loqui Johannem de viris perfectis ac presertim de sanctis Martyribus. 469.
 3. sensum esse, ut requiescant à laboribus hujus vite. 470.
 2. ad locum Eccl. 9. v. 6. sermonem esse de bonis hujus vite, quod mortui non sciunt, quid agatur de rebus, quas his reliquerunt. ead.
 3. ad argumentum à liberatione damnatorum exc. constitutos in inferno esse extra statum gratie. 470.
 4. ad argumentum à promissione converso laironi facta Luc. 23. v. 43. excip. verba sic distinguenda esse, Amen dico tibi hodie, inspecum eris in Paradiso. 471.
- Argum. Advers. 1. ex V. T. 1. Gen. 3. v. ult. Deus collocavit ante Paradisum Cherubim & flammam gladium.* ead.
2. Gen. 35. v. 17. Cum sol occubuisse, facta est caligo tenebrosa & apparuit clibanus fumans & lampas ignis &c. 472.
 3. Gen. 24. v. 63. Isaac egressus est in agrum, ut oraret. 473.
 4. Gen. 47. v. 29. cap. 50. v. 25. Patriarche desiderabant sepeliri in terra promissionis. ead.
5. 1. Sam. 2. v. 6. Dominus deducit ad inferos & reducit. 477.
 6. 1. Sam. 25. vers. 29. Anima David ligna erit in fasciculo viventium. ead.
 7. 1. Sam. 31. v. ult. incola Gaba-Gilead & David cum suis planxerunt, & jejuna-verunt septem diebus super Saul & super Jonatham. 476.
 8. Psalm. 6. v. 1. Psalm. 38. v. 1. Dominus ne in furore tuo arguas me, neq, in ira tua corripas me. 477.
 9. Psalm. 39. v. 12. Si reprehensionibus pro iniquitate castigas quempiam, requiescere facies, ut timeam, desiderium ejus. 478.
 10. Ps. 49. v. 16. Deus redemit animam de manu inferi. ead.
 11. Ps. 66. v. 12. Transivimus per aquam & ignem, & eduxisti nos in refrigerium. 479.
 12. Ps. 68. v. 14. Eruiisti animam meam ex inferno inferiore. ead.
 13. Ps. 107. v. 14. Reduxit eos de tenebris & umbra mortis. 480.
 14. Eccles. 4. v. 14. De carcere interdum egrediuntur quis ad regnum. ead.
 15. Esai. 4. v. 3. Abluet Dominus sordas filiarum Sion, & sanguinem Jerusalem lavabit in Spiritu judicii & Spiritu ardoris. ead.
 16. Esai. 9. v. 18. Succensa est quasi ignis impietas &c. 482.
 17. Dan. 7. v. 9. Fluvium ignem progrediebatur à facie ejus. ead.
 18. Mich. 7. v. 8. Ne lateris inimica mea super me. Cum sedero in tenebris, Dominus lux mea est. 483.
 19. Zach. 9. v. 11. Tu quoq, in sanguine Testamenti sui emisisti vinctos de lacu, in quo non est aqua. 484.
 20. Zach.

20. Zach. 13. v. 8. *Ducam tertiam partem per ignem & uram eos, sicut uritur argentum & probabo eos, sicut probantur aurum.* 485.
21. Mal. 3. v. 2. *Ipsa erit quasi ignis conflans & emundans argentum & purgabis filios Levi.* ead.
22. Mal. 4. v. 1. *Ecco dies veniet succensa quasi caminus, & erunt omnes superbi & omnes sapientes impietatem stipula.* 487.
23. Tob. 4. v. 18. *Panem tuum & vinum tuum super sepulcrum iusti constitue.* ead.
24. Sir. 7. v. 37. *Mortuus non prohibeas gratiam.* 488.
25. 2. Macc. 12. v. 45. *Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis orare, ut à peccatis solvantur.* ead.
2. ex N. T. 1. Matth. 3. v. 11. *Qui post me venturus est, ipse vos baptizabit Spiritu & igne.* 489.
2. Matth. 5. v. 22. *Qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio.* 492.
3. Matth. 5. vers. 25. *Non exibis inde, donec solveris novissimum quadrante.* 494.
4. Matth. 12. v. 31. *Qui dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro.* 498.
5. Matth. 12. v. 36. *Dico vobis, de omni verbo otioso, quod locuti fuerint, homines, rationem reddent in die iudicii.* 501.
6. Luc. 12. v. 47. *Servus, qui non cognovit voluntatem Domini sui &c.* ead.
7. Luc. 16. v. 9. *Facite vobis amicos de Mammona iniquitatis.* 502.
8. Luc. 16. v. 23. *Mitte Lazarum, ut refrigeret linguam meam.* 503.
9. Luc. 23. vers. 42. *Dominus, momentis mori, cum veneris in regnum tuum.* 504.
10. Act. 2. v. 24. *Deus suscitavit Christum, solutus doloribus inferni.* ead.
11. Rom. 12. v. 13. *Necessitatibus sanctorum communicantes.* 505.
12. 1. Cor. 3. v. 14. *Salvum erit, sic tamen quasi per ignem.* 506.
13. 1. Cor. 15. v. 29. *Quid faciunt, qui baptizantur pro mortuis.* 511.
14. Phil. 2. v. 10. *In nomine Jesu flectatur omne genus caelestium, terrestrium & inferorum.* 514.
15. 2. Tim. 1. v. 16. *Dei illi Dominus invenire misericordiam à Domino in die illa.* ead.
16. 1. Petr. 3. v. 19. *In quo & his, qui in carcere erant, Spiritu veniens predicavit, qui increduli fuerant aliquando.* 515.
17. Hebr. 10. v. 25. *Voluntario peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis non relinquitur hostia pro peccato.* 516.
18. 1. Job. 5. v. 16. *Est peccatum ad mortem, non pro illo dico, ne roget quis.* 517.
19. Apoc. 5. v. 3. & 13. *creatura sub terra dant Deo benedictionem.* 518.
20. Apoc. 6. v. 9. *Sub altari vidi animas Martyrum.* 519.
21. Apoc. 15. v. 2. *Vidi tanquam mare vitreum, mixtum igni.* 520.
3. ex Patribus. 521.
4. ex rationibus. i. ab orationibus pro defunctis. 524.
2. à reliquiis peccati originalis. 529.
3. à reliquiis peccatorum venialium. ead.

4. à debito poenarum temporalium post culpam remissam. 531.
 5. ex consequente incommodo. ead.
 6. ab exemplis eorum, qui in hanc vitam revocati. 533.
- Appendix hujus articuli, in qua continentur,
1. Querele. Conqueruntur enim per mendacium sibi tribui, i. quod ex Platonica Philosophia doctrinam Purgatorii hauserint. 534.
 2. quod pecunie aucupande causâ tam acriter Purgatorium propugnent. ead.
 2. Calumnie. i. generales. Acrianos nos esse, propterea quod negemus orationes pro defunctis. 535.
 2. Purgatorium in Aug. Conf. esse approbatum. ead.
 3. Protestantes non nisi religiosis Ceremoniis in funere suorum. 536.
 4. mortuos suos abjicere, ut asinos aut mortuos equos abjiciunt. ead.
 5. ipsos tria aut quatuor animarum domicilia statuere. ead.
 6. negare, quod judicium sit metuendum. ead.
 2. Speciales. i. Lutherum in doctrina de Purgatorio sibi non constituisse. ead.
 2. Lutherum purgatorium in mortem usque credidisse. 537.
 3. infernum statuisse merum somnium & inventum humanum.
4. animarum immortalitatem negasse. ead.
 5. Johannem Hussum fidem purgatorii tenuisse, & Missas pro defunctis celebrasse. 538.
 6. Brentium negasse animarum immortalitatem. 539.
 7. eundem docuisse, quod in celo sint inferi cum Satana & Angelis ejus. ead.
 3. Opiniones absurde & erronee. i. Purgatorium probari ex communi opinione omnium gentium Hebræorum, Mahumetanorum, gentilium. ead.
 2. Animas & omnibus receptaculis, preterquam ex limbo puerorum egredi posse & egressas esse. 540.
 3. Conditionem divitis quàm pauperis in comparandis suffragiis esse meliorem. ead.
 4. non esse peccatum, si quis ab aliquo petat, ut post ejus mortem sibi appareat. ead.
 5. ex Esa. 8. v. 19. preces pro defunctis posse colligi. ead.
 6. morem gestandarum secularium in processionibus exequalibus Ethnicis usitatum in Ecclesia probandum esse. ead.
 7. Lazarum resuscitatum de statu anime post hanc vitam multa hominibus enarrasse. ead.
 8. Animam Trajani Imp. Ethnicici precibus Gregorii. I. ex inferno fuisse liberatâ. ead.

ARTICULUS X. DE BEATITUDINE ET CULTU SANCTORUM.

CAPUT I. de canonizatione Sanctorum. 542.
Thesis. Canonizatio Sanctorum, quæ auctoritate Rom. Pontificis peragitur, Scriptu-

re sacre conformis non est, proinde etiam approbari minimè potest. ead.
Ead.

Anti-

- Postre sententia confirmatio.* ead. 543.
Eidem suffragatur, quod quidam canoniza-
tionem sanctorum, praesertim
novorum probant. ead. 544.
 2. quod quidam agnoscunt, canonizatio-
 nem illam sanctorum non habere in
 scriptis mandatum vel probatum.
 ead.
 3. canonizationem illam sanctorum igno-
 ramus sub primis in Ecclesia Apostolis
 vigina. ead. 545.
 4. canonizationem sanctorum ab Ebraei-
 corum ritibus originem duxisse.
 ead.
 5. Pontificem in canonizatione sancto-
 rum errare posse. ead. 546.
 6. in canonizatione non posse evidens & im-
 motum argumentum sanctificationis sumi.
 ead.
 7. quandoq. canonizari eos, qui revera non
 sunt sancti. ead.
 8. quandoq. canonizari eos, qui nunquam
 in vitam Naturae existerunt. ead. 547.
 9. sanctos non esse religiose invocandos.
 ead. 548.
 10. Pontifices ipsos quandoq. non esse san-
 ctos. ead.
 11. consuetudinem Ecclesiae non esse certum
 ac firmum argumentum, ut aliquis pro
 verè sancto habeatur & colatur. ead.
CAPUT II. de religiosa Sanctorum invoca-
tionem. ead. 549.
Thesis. Sancti non sunt religiose invocandi.
 ead.
Antithesis. ead.
Prothesi. ead. 551.
Postre sententia confirmatio. ead. 553.
Eidem suffragatur, quod quidam abusus, qui
per invocationem Sanctorum in Ec-

- clesiam introducti, reprehenderunt, &*
arguerunt, ac sanctos non esse religiose
invocandos docuerunt. ead. 555.
 2. quod quidam agnoscunt, invocationem
 Sanctorum non esse simpliciter necessa-
 riam nec facis iutam. ead. 564.
 3. soli Deo cultum religioso invocationis
 deberi. ead. 561.
 4. solum Christum esse Mediatorem no-
 strum, in cuius nomine Deum invocare
 debemus; sanctos autem non esse Dei
 & hominum Mediatore. ead. 567.
 5. sanctos non esse omniscios, nec aedioru-
 rum, nec in particulari scire, quae in his
 terris gerantur. ead. 568.
 6. sanctos non esse omnipresentes. ead. 573.
 7. sanctos non esse omnipotentes, nec lar-
 gitores beneficiorum corporalium &
 spiritualium. ead. 574.
 8. Sanctos non esse praesides ac gubernato-
 res rerum humanarum. ead. 575.
 9. in sanctos non esse fiduciam cordis col-
 locandam. ead. 576.
 10. Angelos non esse religiose invocandos.
 ead. 578.
 11. invocationem sanctorum nullum ha-
 bere in Scripturis sacris Dei manda-
 tum. ead. 579.
 12. invocationem sanctorum non fuisse in
 V.T. vel mandatum vel usitatum. ead. 582.
 13. invocationem sanctorum destitui pro-
 batis exemplis. ead.
 14. invocationem sanctorum destitui
 nimirum primis in Ecclesia, Apostolorum
 temporibus vicina, suffragio. ead.
 15. invocationem Sanctorum ad sup-
 plicationem & imitationem gentiliu-
 m. ead. 583.
 16. coli pro sanctis eos, de quibus

- non est, an unquam in verum Naturam
existerint. 587.
17. invocationem Angelorum, cui gemel-
la est invocatio Sanctorum, ab Ethni-
cis originem duxisse. 588.
18. quod in hoc dogmate de invocatione
Sanctorum sibi variis modis contradi-
cant. 589.
- Exceptiones Adversariorum. 1. ad argum.** So-
lus Deus est invocandus &c. exc. distin-
guendum esse inter dulcis & patrum.
593.
2. ad argumentum, quod solus Christus sit
noster Mediator & intercessor exc. san-
ctos non esse intercessores immediatos.
595.
3. ad argum. quod invocatio sanctorum
derogat glorie Dei, exc. licitum esse iura-
re per creaturas absq. glorie divina di-
minutione. ead.
4. ad locum Es. 63. v. 16. exc. sensum esse,
Abraham & Israhel nunc videntur vo-
stri obliti. ead.
5. ad locum Col. 2. v. 18. exc. Paulum da-
monare haeresin Simonis Magi. ead.
6. ad locum Apoc. 19. v. 10. exc. Angelum
prohibuisse se adorari ob reverentiam
Christi. 596.
7. ad argum. ex Matth. 6. v. 9. exc. Oratio-
nem Dominicam ad solam Patrem re-
ferri, & tamen licere invocare Filium &
Spiritus S. 597.
- Argum. Advers. 1. Compellamus viventes,**
eosq. adoramus, ne pro nobis orant. 1.
Reg. 18. 2 Reg. 2. ead.
2. Sancti cum Christo regnantes orant
pro nobis. 598.
3. Gen. 48. v. 16. Angelus, qui eruit me de
cunctis malis, benedicat pueris istis.
ead.
4. Gen. 48. v. 16. Invocetur super eos nomen
meum. 599.
5. Ex. 32. v. 13. Recordare Domine Abraham,
Isaac & Israhel servorum tuorum. 601.
6. Job. 5. v. 1. Voca, si quis est, qui tibi re-
spondet, & ad aliquem sanctorum
convertere. ead.
7. Job. 33. v. 23. Si fuerit Angelus loquens
pro eo, unus de millibus, miserebitur
ejus. 603.
8. Job. 42. v. 8. It. ad servum meum Job,
& orabis pro vobis. ead.
9. Ps. 139. v. 17. Mihi autem honorificati
sunt amici tui Deus. 604.
10. Jeram. 15. v. 1. Si steterint Moyses & Sa-
nuel coram me, non est anima ad po-
pulum istum. ead.
11. Luc. 1. v. 28. Ave Maria, gratia plena.
605.
12. Luc. 16. v. 27. Dives epulo orat pro fra-
tribus suis. 606.
13. 2. Petr. 1. v. 15. Dabo operam & frequen-
ter habere vos possit obitum mentem, ne
horum memoriam faciat. ead.
14. Apoc. 4. v. 4. Gratia vobis & pax a
septem spiritibus, qui in conspectu thro-
ni ejus sunt. 607.
15. Apoc. 5. v. 8. Viginti quatuor Seniores in
caelo coram Dei throno procidentes ha-
bent phialas aureas plenas odorem-
torum, quae sunt orationes Sanctorum.
608.
16. Apoc. 6. v. 9. Anima Sanctorum sub
altari clamant. 609.
17. Apoc. 8. v. 3. Angelus stetit ante al-
tar, habens thuribulum aureum. 610.
18. Sanctorum invocatio nititur visionib.
ac revelationib. ead.
19. Sanctorum invocatio confirmatur
miraculis. 611.
20. Honor

20. *Honor matris redundat in Filium, bonor sanctorum in Deum.* ead.
21. *Sanctorum invocatio confirmari potest testimonio Patrum.* ead.
- Argum. Adv. specialia, quibus probant,*
1. *Quod sancti in particulari sciunt, quae in terris geruntur, probant ex eo,*
 1. *quod sancti dicuntur irasci. Luc. 20. v. 36.* 612.
 2. *quod Elias post suum in caelos ascensum miseris literas ad Regem Israelitarum Joramum. 2. Paralip. 21. v. 12.* 613.
 2. *Quod sancti sint in terris praesentes probant ex Apoc. 14. v. 4.* 614.
 3. *Quod sancti sint praesides ac gubernatores rerum humanarum, praesertim Ecclesiae probant. 1. ex Ps. 45. v. 17. Constituit eos Principes super omnem terram.* ead.
 2. *ex Ps. 149. v. 5. Gladii ancipites in manibus eorum ad faciendam vindictam in nationibus.* 615.
 3. *ex Matth. 24. v. 47. Super omnia bona sua constituit eum.* ead.
 4. *ex Apoc. 2. v. 26. Qui vicerit, dabo illi praestatem super gentes.* 616.
 5. *ex Apoc. 3. v. 12. Qui vicerit, faciam eum columnam in templo Dei mei.* 617.
 6. *ex Luc. 16. v. 9. Facite vobis amicos ex Mammona.* 618.
 4. *Quod in sanctos spes & fiducia cordis collocari possit, probant,*
 3. *ex Job. 5. v. 44. ubi Judaei dicuntur in Moysi sperasse.* 619.
 2. *ex Philem. v. 5. audiens caritatem tuam & fidem, quam habes in Dominum Jesum & ad omnes sanctos.* ead.
 5. *Quod sancti in specie pro nobis orant, probant*
 1. *ex Jerem. 15. v. 1.* 620.
 2. *ex 2. Maccab. 5. v. ult.* ead.
 3. *ex Luc. 16. v. 27. ubi dives epulo orat pro fratribus.* ead.
 4. *ex communionis, quae est inter militantem & triumphantem Ecclesiam.* ead.
 6. *Quod merita sanctorum defunctorum Deo in precibus fuerint proposita & propter illa exauditis fuerit petis, probant. 1. ex Ex. 32. v. 33.* 621.
 2. *ex Ps. 132. v. 1. Memento, Domine, David.* ead.
 3. *ex Psalm. 132. v. 10. Propter David servum tuum non averis faciem Christi tui.* ead.
 7. *Quod Angeli sine religione invocandi, probant ex Act. 27. v. 23. Astis mihi hac nocte Angelus Dei, cujus sum & cui servo.* ead.

Appendix hujus ariculi, in qua continentur,

 1. *Querele. Conqueruntur Adversarii sibi tribui, 1. quod Virginem Mariam, Deum constituent.* 622.
 2. *quod omnipotentiam in caelo & terra Mariae Virgini tribuant.* 624.
 3. *quod plus favoris & gratiae à Maria expectent, quam ab ipso Christo.* 625.
 4. *quod in invocatione sanctorum & cultu statuarum cum Ethnicis convolvant.* 626.
 5. *quod sanctis divinitatem tribuant.* ead.
 6. *quod sanctis tribuant vim cognoscendi mentium cogitationes.* 627.
 7. *quod dicuntur regare Virginem suam jubere facere, quod peti.* 628.
 8. *quod sanctos invocent ut opes.* 629.

9. quòd singulis sanctis singulas provin-
cias commissas esse doceant. 634.
20. quòd sanctis divinum honorum defe-
rant. 636.
2. Calumnias. 1. Generales. 638.
Tribuunt enim nobis,
1. quòd cum Cajanis & Euanomianis
doceamus nefariam concetionem,
& sacrilegam despiciendam Sancto-
ram. ead.
2. quòd non sapiat nobis articulus Symbo-
li Apostolici decommunicatione Sancto-
rum. ead.
3. quòd dogmata Manichea, Helvidiana,
Joviniana, Vigilantiana pestifera spar-
gamus, & detestabilia adversus Virgi-
nem Deiparam, adversus sanctos An-
geles, adversus sanctos Patriarchas &
alios Vet. Test. sanctos, adversus Job.
Baptistam, adversus Apostolos & E-
vangelistas, adversus sanctos Ecclesie
sancti Episcopos ac doctores, deniq; ad-
versus omnes sanctos. ead.
4. quòd simus Hagiomastiges more gi-
gantum calisolis bellum indicentes.
ead.
5. quòd doceamus, sanctos non esse peculiar-
ri honore colendos. ead.
6. quòd sanctos omni honore spoliemus.
ead.
7. quòd evomamus in omnes selices horri-
biles blasphemias. ead.
8. quòd nullum honorem S. Maria defe-
ramus. ead.
9. quòd sanctos cum Christo regnantes
dicamus mortuos. 639.
10. quòd cum Manichæis statuamus, Abra-
hamum aliquando fuisse idololatram.
ead.
11. quòd statuamus, Josephū Mariæ spon-
sum B. Virginem adulterii suspectam
habuisse. 641.
12. quòd renovemus antiquam heresim
Eustathii de non colendis sanctis. 642.
13. quòd Aug. Conf. mendaciter asserat, ni-
hil à nobis doceri contra Ecclesia Ca-
tholica confessionem, cum tamen op-
pugnet sanctorum invocationem. ead.
14. quòd negemus distinctos Angelorum
Ordines. 643.
15. quòd statuamus, animas electorum an-
te novissimum iudicium non frui eter-
nâ beatitudine seu celesti gaudia. 644.
16. quòd Petrum & Paulum nunquam
appellemus sanctos. ead.
2. Speciales. 1. quòd Lutherus statuat,
animas omnes sanctorum usq; ad ulti-
mum iudicii diem servari in quibus-
dam abditis receptaculis ubi nec Deum
videant, nec beata dici possint, nisi in-
spe. ead.
2. quòd Lutherus convitietur, nos omnes
equè sanctos ac justos esse, atq; est ipsa
Virgo Maria. 646.
3. quòd Lutherus per maledicentiam scri-
bat, Paulum quasi per contumeliam
Virginem, Filii Dei matrem, mulierem
sanctum appellare. ead.
3. Opiniones erronee & absurde. 646.
1. neminem, dum vivit, posse vocari san-
ctum. ead.
2. posse orari etiam animas, quæ sunt in
Purgatorio. ead.
3. Orationem Dominicam posse fundi
sanctis. ead.
4. Angelicam salutationem aliis sanctis
recitari, ne eam pro nobis Virgini re-
presens. 647.
5. non opus esse, refugere ad Christum, ne
ipsam habeamus intercessorem, sed
solum

- Infans ad Deum.* *ead.*
6. esse injuriam contumeliam & irreligiosam blasphemiam, quando Christus ita invocatur. *Advocate noster ora pro nobis Deum.* *ead.*
7. orationem illam, que fit per sanctos, meliorem esse, que est ea, que fit per solam Christum. *ead.*
8. Christum nostri interiorum penitentiam operam esse Angelis & aliis celestibus spiritibus. *648.*
9. *Infans dicti Mosaiici, Non est bonum bonitas esse solum, bone esse, non sufficit unus advocatus vel Mediator homini in celo.* *ead.*
10. verissimum esse, quod corpus B. Mariae sit in cadaveribus. *ead.*
11. non esse dubium, quin divina revelatione cognoscant sancti, qua ad ipsorum gloriam promovendam à nobis aguntur. *ead.*
12. non frustra invocari sanctos, etiamsi desunt, ut non audire nos cognoscere precem nostram. *ead.*
13. Josephum auctoritatem postulare, tanquam patrem Christi. *649.*
14. Mariam pallio misericordiae suae eos regere, in quos Christus iratus insidens jacula proficit. *ead.*
15. defunctos ad nos posse scribere & nos vicissim ad illos. *ead.*
16. concludi posse hoc modo Christum licet invocare. E. etiam sanctos. *ead.*
17. à matre Dei nos introduci ad eternam divinam majestatem. *ead.*
18. hoc Mariæ eius sanguine Christi conjugendum. *650.*
19. Sanctos defunctos adhuc vivere, quod est corpus, & nequaquam esse mortuos. *651.*
20. multa hominum millia fuisse damnata, nisi Maria pro illis intercessisset. *ead.*
21. posse jurari per Virginitatem Mariæ. *652.*
22. intercessionem Sanctorum probari posse ex Ps. 32. Pro hac orabit ad te omnis sanctus. *ead.*
23. Christum fuisse parentibus subditum. Ergo rectè orari. Maria jure matris impera. *ead.*
24. Aureolam suam Doctoribus in ore, Virginibus in illa parte corporis, Martyribus in cicatricibus. *653.*
25. Aureolam Martyrum probari ex 2. Tim. 2. Virginum ex Sap. 4. Doctorum ex Prov. 4. *654.*
26. divino instinctu ab Interprete Latino vocem Græcam $\chi\alpha\iota\epsilon$ Luc. 1. redditam esse per Ave, non per gaudere. *ead.*
27. Rosaria esse approbata. *ead.*
28. Jesuitarum patronum esse Ignarium, cujus ipse primus fuisse apud Pontificem Patroni, ut in numerum sanctorum referretur. *655.*
29. inter Christum & Franciscum nullum esse discrimen, nisi ratione vestis. *ead.*
30. Sanctos esse nostros apud Deum Mediatore. *ead.*
31. ex Jerem. 44. probari posse, quod Maria sit Regina cæli. *656.*
32. talis autem forte quapiam alia singulis mensibus de cælarari aliquo sancto forationem posse institui. *ead.*
33. ritum accendendi cereos in honorem sanctorum ab Ethnicis & Judæis mutuum esse approbandum. *ead.*
34. ritum suspendendi in templis anacoretarum & sabellis vocivas ab Ethnicis mutuum esse approbandum. *ead.*

35. ritum suspendendi imagines cereas le-
sarum, post sanatarum corporis par-
tium ab Ethnicis mutuatum, esse ap-
probandum. ead.
36. ritum parentationum anniversaria-
rum in honorem sanctorum instituen-
darum ab Ethnicis originem duoen-
tem esse approbandum. 657.
37. ritum supplicationum à gentilibus
mutuatum esse approbandum. ead.

CAPUT III. de Reliquiis Sanctorum. 658.

Thesis. Reliquie Sanctorum non sunt religio-
so cultu venerande. ead.

Adversus. ead.

Antithesis. 659.

Nostra sententia confirmatio. 661.

Eidem suffragatur. 1. quod quidam religio-
sum reliquiarum cultum improbant. 662.

2. quod agnoscunt, cultui reliquiarum fuisse
in Ecclesia contradicendum. 665.

3. quod novitatem huius cultus easitè con-
cedunt. 666.

4. quod quidam agnoscunt, multiplices
fraudes & imposturas ostentationi reli-
quiarum subesse, ac proinde etiam cul-
tum reliquiarum periculo idololatriæ
minimè carere. ead.

5. quedam hypotheses Adversariorum. 674.

Argumentum Adversus. 1. Gen. 47. v. 29. Cap. 50. v.
25. Ex. 13. v. 19. Patriarchæ voluerunt in
terra Canaan sepeliri. 675.

2. Deus ipse corpus Moysi honoravit, dum
illud propriis manibus sepelivit. Dene-
nit. Offa Elisei, cum tetigissent mor-
tuum hominem, continuo illum ad vi-
tam revocarunt. 2. Reg. 13. 676.

3. Ps. 34. v. 21. Custodis Deus omnia ossa
sanctorum. 677.

4. Matth. 9. Mulier hamorrhœosa sim-
bram Christi fideliter tetigit & sanata
est. 678.

5. Act. 5. umbra Petri & Act. 19. Pauli
strophila ac semicinctia egros mede-
lam attulerunt. ead.

6. Multa miracula per reliquias sunt fa-
cta. 679.

7. Hieronymus de reliquiarum veneratio-
ne librum adversus Vigilantium
scripsit. 679.

CAPUT IV. de imaginibus sanctorum. 680.

Thesis. Imagines sanctorum non sunt religio-
se colende. ead.

Adversus. ead.

Antithesis. ead.

Nostra sententia confirmatio. 683.

Eidem suffragatur. 1. quod quidam religiosum
cultum Imaginum improbant. 684.

2. quod quidam agnoscunt, cultum Imagi-
nū non posse probari ex sacris literis. 701.

3. imaginum usum in cultu V.T. simplici-
ter fuisse Judeis prohibitum. ead.

4. non esse Imaginem aliquam Dei fabri-
candam vel pingendam, 702.

5. Imaginem crucifixi non esse latrā co-
lendā. 705.

6. cultum Imaginum fuisse primitiva Ec-
clesia Apostolorum temporibus vicin-
e ignotum. 708.

7. gentiles per suas Imagines Deum ipsum
seu prototypum colere voluisse. 712.

8. quod quidam taxant preposterum Imagi-
num ornatum ac cultum, & vivarum
Dei imaginum, b. e. pauperum negle-
ctum. Item, quod copiam Imaginum re-
dargunt. 713.

9. quod quidam agnoscunt, circumgesta-
tionem Imaginum ab Ethnicis & Ju-
deis originem duxisse. ead.

10. reli-

3. *locum non sanctificare hominem.* Noſtre ſententie confirmatio. 757.
750.
4. *peregrinationes illas non fuiſſe in Eccleſia primitiva Apoſtolice proximè uſitatas.* ead.
5. *peregrinationes illas non habere mandatum diuinum, nec Scripturæ ſacræ ſuffragium.* ead.
6. *peregrinationes ejusmodi eſſe Turcarum & Ethnicorum ſuperſtitioni communes.* 751.
7. *quòd peregrinationes illes Eccleſie Judaice ritibus ſtabilire conantur.* 752.
7. *quòd agnoſcere coguntur, hunc cultum Satana autore fuiſſe in Eccleſiam introductum & confirmatum.* 753.
9. *quòd quidam agnoſcunt, ſanctis non eſſe uouendum.* ead.
10. *Sanctos non eſſe religioſè inuocandos.* ead.
11. *quòd in propugnatione illarum peregrinationum ſibi contradicunt.* ead.
- Argum. Adverſ. 1. Eſai. 11. v. 10. de ſepulchro Domini prædictum, quòd ſuſurum ſit glorioſum.* 754.
2. *Eſai. 60. v. 13. locum pedum meorum glorificabo.* 755.
- CAPUT VI. de votis, quæ ſunt ſanctis; de juramentis, quæ per ſanctos præſtantur; de templis, quæ in honorem ſanctorum eriguntur; ac de feſtis, quæ in honorem ſanctorum celebrantur.** 756.
- Theſis. Nec ſanctis eſt uouendum, nec per ſanctos jurandum, nec templa & altaria ſanctis erigenda, nec feſta in honorem ſanctorum celebranda.* ead.
- *Eſt ſer.* ead.
- Antiſtheſis.* ead.
- Noſtre ſententie confirmatio.* 770.
- Eidem ſuffragantur. 1. quòd quidam agnoſcunt, benedictionem & uſum aquæ luſtralis non*
1. *quoad vota. 1. quòd quidam agnoſcunt, votum eſſe cultum ſoli Deo debitum.* 758
2. *morem uouendi ſanctis ex Judaismo & Ethnicismo originem trahere.* 760.
3. *quòd in quaſtione, an ſanctis ſit uouendum, non conſentiunt.* 761.
2. *quoad juramenta, quòd quidam agnoſcunt, non eſſe jurandum per creaturam.* 762.
3. *quoad templa & altaria. 1. quòd quidam fatentur, erectionem templorum & altarium pertinere ad cultum latris ſoli Deo debitum.* ead.
2. *morem extruendi templa in honorem ſanctorum eſſe nouum.* 763.
3. *eſſe ab Ethnicis proſectum.* 764.
4. *quoad feſta. 1. quòd quidam agnoſcunt, feſta ad religioſum cultum inſtituere & celebrare eſſe honorem ſoli Deo debitum.* ead.
2. *quòd nouitatem hujus rei tacitè concedunt.* ead.
3. *quòd quidam agnoſcunt, morem celebrandi feſta in honorem ſanctorum eſſe ab Ethnicis proſectum.* 765.
4. *quòd quidam multitudinem feſtorum improbant.* 766.
- CAPUT VII. de aqua luſtrali.** 768.
- Theſis. Aquæ luſtralis uſus non eſt ab Apoſtolis inſtitutus, nec habet ſpiritualem aliquam efficaciam.* ead.
- *Eſt ſer.* ead.
- Antiſtheſis.* ead.
- Noſtre ſententie confirmatio.* 770.
- Eidem ſuffragantur. 1. quòd quidam agnoſcunt, benedictionem & uſum aquæ luſtralis non*

non ex Christi, vel Apostolorum, sed Alexandri I. Pout. Rom. institutione descendere. ead.

2. Usus lustralis aquae à Judaeorum & gentilium ritibus originem trahere. 772.

3. Quod aquae illius lustralis usum & efficaciam frigidus argumentum probant. 773.

4. Quod abusus aquae lustralis quidam reprehendunt. ead.

5. Quod aquae lustralis usum olim nihil aliud fuisse concedunt, quam memoriale Baptismi. ead.

6. Quod de efficacia hujus aquae non consentiant. ead.

7. Quod agnoscunt, multos jam olim virtutes aquae benedictae negasse. ead.

8. Nullam haberi promissionem, quod Deus velit per aquam benedictam spirituales effectus operari. 774.

CAPUT VIII. De signo crucis. ead.

Thesis. Signo crucis non est tribuenda spiritalis quedam efficacia. ead.

Ex hinc. ead.

Antithesis. 775.

Nostre sententiae confirmatio. 776.

Eidem suffragatur 1. Quod signum crucis pro signo significanti, non operante quidam habendum esse agnoscunt. ead.

2. Quod signum crucis super cibo faciendum esse ex Diabolo didicerunt. 777.

3. Quod agnoscunt, superstitiosum esse, uti rebus ad eos effectus assequendos, quorum illa res neque cause sunt, neque legitima secundum naturalem vel divinam institutionem signa. ead.

Appendix hujus articuli, in qua continentur

I. Querele. Conqueruntur Adversarii, sibi tribui, 1. Quod reliquias divini honoris colant. 778.

2. Quod Imaginibus divinarum honorum ex-

bibeant, ac proinde idololatriam committant. 780.

3. Quod Imaginibus, quae vocantur Agnus Dei, divinos effectus tribuant. 781.

II. Calumnia. 1. Generales. 782.

Tribuant nobis

1. Quod Vigilantibus haeresim excitaverimus. ead.

2. Quod cum Messianis crucis signum ludibrio habeamus. ead.

3. Quod negemus, dies quosdam pra aliis peculiariter observari debere. ead.

2. Speciales. Tribuant Lutheri,

1. Quod Apostolorum & aliorum Sanctorum in terris memoriam voluerit abolitam. ead.

2. Quod Lutherus fuerit juratus sanctae crucis hostis. 783.

3. Opinioniones erroneae & absurdae. ead.

1. De Reliquiis. ead.

1. Ante faciem Veronica vrantis dari decem millium dierum indulgentias. ead.

2. Ex plantis, super Stephanum habita Ador. 3. v. 3 cultum reliquiarum probari posse. 784.

3. Venerationem personae Christi etiam ad ipsam corrigiam calcamenti, & ad ipsum terrae pulverem, quem calcabat, sese extendere. ead.

4. Eum, qui per tactum osium Elisei in vitam revocatus est, fuisse illum Prophetam, qui iussit, se eo loci sepelire. ead.

5. Cum ad corpus S. Agnetis visendum & venerandum Catharina Senensis accessisset pluviam caelestis roris, instat manna, super atramque divinitus descendisse. ead.

6. Vestim-lipsana sacra Virgini fuisse veneratum. ead.

7. Consuetudinem gestandi reliquias, collo-

collo appensas non esse improbandam.

785.

2. De imaginibus.

1. Ex imaginum contemplatione simplices ac idiotas divina miracula & opera facile & breviter discere, quæ ex sacris libris aut vix, aut nunquam percipere valent. ead.
 2. Imaginem Rochi circumgestatam pestem propellere. ead.
 3. Imaginem crucifixi esse Dominum fortem in prelio. 786.
 4. Columbam cum igne & aqua è sublimi laqueari demissam esse S.S. ead.
 5. Imaginem B. Mariæ operari plura miracula, quàm sunt ea, quæ Christus ipse fecit. ead.
 6. Nisi metuenda irrisio infidelium, asinum ut crucem adorari posse. ead.
 7. Per imaginem hominû cum tribus faciebus exprimi posse Trinitatem. ead.
 8. Moysen pingi posse cornutum. ead.
 9. Israëlitas ~~non~~ existimasse, summum Deum esse illum vitulum, quia viderant vitulum illum in Ægypto in summo honore. ead.
 10. Gentiles non voluisse verum Deum cæli & terra creatorem colere per illum, quem simulachri deferebant, honorem. 787.
 11. Esse quendam licitum simulacrorum cultum. ead.
 12. Mandatum in lege adversus imagines fuisse tantum temporale. ead.
 13. Lignum crucis honorari debere latrâ. ead.
 14. Imagines à sanctis viris factas, ut Luca, Nicodemo & aliis peculiarem mereri devotionem. ead.
3. De peregrinationibus; sacculum & bacu-

lum peregrinantium Hierosolymam vel Compostellâ peculiari modo benedici. ead.

4. De templis.

1. In consecratione templorum duodecim cruces pingendas, inunctionem christiani adhibendam &c. 788.
 2. In dedicatione templorum multa fuisse gentilibus cum pietatû cultoribus similia. 789.
 3. Preces in templis sacratiores esse, facilius exaudiri propter præsentiam Dei & Mediatoris Christi in Eucharistia. ead.
 4. Prodesse anima, quod corpus in loco sacro sepeliatur. ead.
 5. Peccare in Spiritum Sanctum illum, qui templum adificare velit, in quo adoretur fronte versus Occidentem conversâ. 790.
 6. Ornatum templorum esse partem divini cultus & opus quoddam meritorium. 791.
 7. Cereos in templis etiam interdum agnoscendos. 792.
 8. Altaria, in quibus nulla Martyrum reliquia, esse evertenda. ead.
 9. Tempia debere esse hominum sceleratorum asila. ead.
 10. Campanas in turribus templorum adversus vim Satana & tempestatum pulsari posse. 793.
 11. Ceremoniam incensi in lege Evangelica fuisse usitatam ab initio. ead.
 12. Processiones cum Sacramento & reliquiis Sanctorum instituendas. 794.
 13. Benedictiones herbarum, cinerû, olei &c. esse approbandas. ead.
5. De festis.
1. Festum assumptionis B. Mariæ Virginis in cælum esse in Ecclesia celebrandû. 795.
2. Dies

PARTIS II. LIBRI II. SPECIALIS.

2. Dies festos in Novo Testamento esse partem cultus divini. 798.

3. Idque probari posse ex capite vigesimo Exodi. ead.

ARTICULUS XI.

DE SACRAMENTIS.

CAPUT I. De Sacramentorum essentia. p. 799.

Thesis. Intentio Ministri non requiritur ad essentiam & integritatem Sacramenti.

ead.

Ensis.

ead.

Antithesis.

ead.

Nostre sententia confirmatio.

800.

Eidem suffragatur,

1. Quod quidam agnoscunt, intentionem Ministri actualem vel virtualem non requiri necessariò ad integritatem Sacramenti. ead.

2. In verbis, quae proferuntur à Ministro Sacramenti, exprimi intentionem Ecclesiae, quae ad perfectionem Sacramenti sufficiat. 804.

3. Christum, utpotè summum Sacerdotem, supplere, quod Sacramento deest, si Minister intentionem subtrahat. ead.

4. Quaedam hypotheses Adversariorum. ead.

5. Dissensiones Adversariorum. 807.

Argum. Adversar. Requiritur aliquid, quo determinetur indifferentia forma. At nihil fingi potest, quo determinetur hac indifferentia forma, nisi intentio Ministri, 809.

CAPUT II. De Sacramentorum effectu sive efficientia. 810.

Thesis prima. Sacramenta sunt sigilla promissionem Evangelii propriam obfigurantia. ead.

Ensis.

ead.

Antithesis.

ead.

Nostre sententia confirmatio.

ead.

Eidem suffragantur,

1. Bernhardus. 811.

2. Scotus & Thomas. 812.

3. Lyranus. ead.

4. Quod quidam concedunt, Sacramenta esse divinarum promissionum sigilla. ead.

5. Dictum aliquod Pererui. 813.

6. Bellarmini quaedam hypotheses. 815.

7. Dictum aliquod Cornelii à Lapide. 816.

Thesis secunda. Sacramenta non conferunt gratiam ex opere operato, sed ex parte utentis requiritur fides. ead.

Ensis.

Antithesis.

Nostre sententia confirmatio.

Eidem suffragatur,

1. Quod agnoscunt fidem ad salutarem Sacramentorum usum requiri. 818.

2. Sacramenta instrumentaliter tantum in offerenda & conferenda gratia agere. 819.

3. Sacramenta sine fide usurpata, non solum utentibus non prodesse, sed etiam obesse. 822.

4. Phrasin de opere operato Scripturæ sacrae & primitivæ Ecclesiae Doctoribus esse ignotam. 823.

5. Quod de efficacia Sacramentorum ex opere operato variis modis invicem dissentiant. ead.

Argument. Adversariorum. Baptismus infantibus prodest, cum tamen fide destituti sint. 828.

Thesis tertia. Etiam Veteris Testamenti Sacramenta fuerunt efficacia media gratiae, remissionis peccatorum & salutis hominib. offerenda ac credentibus conferenda. ead.

Exposit. ead.

Antithesis. 829.

Nostre sententiae confirmatio. 830.

Eidem suffragatur,

1. Quod quidam agnoscunt, Sacramenta

Vet. Test. fuisse efficacia media & sigilla

gratiae. 832.

2. Circumcisionem fuisse efficacius remedium peccati originalis, ac medium gratiae & salutis. 833.

3. Sacrificia fuisse salutaria gratiae media & peccati remedia. 835.

4. Sacramenta Veteris Testamenti illud fuisse olim Israelitis, quod nobis hodie sunt Baptismus & Eucharistia. 837.

5. Quod de efficacia Sacramentorum Veteris Testamenti variis modis invicem dissentiant. 839.

Exceptiones Adversariorum.

1. Ad argum. ex promissione fœderali Circumcisioni addita, exc. verbis illis, Ero Deus tuus, nec remissionem peccatorum, nec vitam aeternam, sed tantum quandam peculiarem protectionem promittit. 840.

2. Ad argum. ex communione Circumcisioni addita, exc. verba illa intelligenda non de infantibus, sed de solis adultis. 841.

Argum. Advers.

1. Rom. 4. Apostolus probat, Abrahamum non in Circumcisione, sed in præputio fuisse justificatum. ead.

2. 1. Cor. 7. Circumcisio nihil est. Gal. 6. Nec circumcisio aliquid valet, nec præputium. 842.

3. Nullum potest dari Sacramentum Vet. Testam. quod habeat annexam promissionem gratiae. ead.

4. Lex non justificat. Ergo nec Sacramenta Vet. legis justificant. ead.

5. Deus in Vet. T. dicitur noluisse sacrificia. Psal. 40. Psal. 51. Isai. 1. ead.

6. Philo Circumcisionis fines ex professo recensens, non memorat, Circumcisionem peccato medelam attulisse. 843.

Thesis quarta. Sacramenta quaedam N. Test. characterem indelebilem imprimere dubium est & incertum. ead.

Exposit. ead.

Antithesis. 844.

Nostre sententiae confirmatio. ead.

Eidem suffragatur,

1. Quod quidam fatentur, characterem superbrico atque incerto niti fundamento. 845.

2. Quod de characteribus diversis, imò adversus invicem propugnant opiniones. 848.

Utpote, Primò de characteris quidditate. ead.

Secundò, de causis excogitati characteris. 850.

Tertiò, de objecto characteris. ead.

Quartò, de subiecto characteris. 851.

Quintò, de effectibus characteris. ead.

Sextò, de causis, propter quas character ille sit indelebilis. 852.

Septimò, de questione, an etiam Circumcisio impresserit characterem. 853.

3. Quod peregrini Scriptura diuini characterem probant. ead.

Argum. Advers.

1. 2. Cor. 1. v. 21. Qui unxit vos & signavit vos. Ephesi. 1. v. c. 13. in quo & credentes signati estis. cap. 4. v. 30. Nolite contristare

tristare Spiritum Sanctum, in quo & signati estis. ead.

2. Circumcisio fuit figura Baptismi, Col. 2. At ille relinquebat in corpore quoddam canterium, quo praefiguratus fuit character in anima baptizati. 856.

3. Esai. 66. v. 12. Omnes gentes & linguae venient, & videbunt gloriam meam, & ponam in illis signum. ead.

4. Ezech. 9. v. 4. Signa Tau in frontibus gentium & dolentium. 857.

5. 1. Tim. 4. v. 14. Noli negligere gratiam Dei, quae in te est, quae data est tibi per Prophetiam cum impositione manuum Presbyterii. ead.

6. Non potest dari alia causa, cur Baptismus non sit iterandus. 858.

7. Ordinatio non est iterabilis. Ergo inprimis characterem. 859.

8. Patres mentionem faciunt characteris. ead.

CAPUT III. De numero Sacramentorum. 860.

Thesis. Duo tantum sunt Novi Testamenti Sacramenta proprie sic dicta, Baptismus & Eucharistia. ead.

Ensis. ead.

Antithesis. ead.

Nostra sententia confirmatio. 861.

Eidem suffragatur,

1. Quod quidam agnoscant, esse tantum duo N. Test. Sacramenta. 862.

2. quod quidam negant, Confirmationem, Penitentiam, Extremam unctionem, Ordinem & Matrimonium esse Sacramenta proprie dicta. 865.

3. quod quidam talem tradunt definitionem, quae non competit quinque Sacramentis, Baptismo & Eucharistia, super addit. ead.

4. Quod agnoscunt, institutionem Sacramentorum esse solum Dei propriam. 866.

5. per aquam & sanguinem ex latere Christi profluentem Job. 19. v. 35. denotari duo Ecclesiae Sacramenta. 867.

6. Septenarium Sacramentorum numerum non posse ex Scriptura probari, sed ex traditione descendere. 868.

7. quod in Concilio Tridentino quidam censebant, non esse definiendum, Sacramenta vera ac propria, neque plura esse, neque pauciora, quam septem. 869.

8. Quod frivolas & jejunas rationes pro asserendo septenario Sacramentorum numero adducant. ead.

Argum. advers. Patres plura numerant Sacramenta, quam Baptismus & Eucharistiam. 871.

Appendix huius articuli, in qua continentur,

1. *Querela.* Conqueruntur enim Adversarii falso sibi tribui,

1. Quod Concilium Tridentinum defini- rit, intentionem finis esse necessariam in eo, qui Sacramentum administrat. 872.

2. quod statuant, conferre gratiam ex opere operato esse idem, quod conferre gratiam peccatori sine fide & bono motu utenti. ead.

3. Quod affirmet, opus operatum signifi- care opus meritorium, seu dignitatem operis ex parte Ministri vel suscipien- tis. 876.

4. quod Florent. & Trident. Concilia defini- verint, veteres Patres non habuisse gratiam Dei ex merito Christi, aut ha- buisse eam sine ullo organo vel medio applicante. ead.

2. *Calumnia.* 1. Generales. Tribuunt enim no- bi,

1. Quod omnia Sacramenta virtute & efficaciam spectemus. 877.
2. quod in constituenda Sacramenti definitione dissentiamus. ead.
3. quod in questione de numero Sacramentorum novem diversas opiniones foveamus. ead.
4. quod statuamus, Sacramenta immediate non habere ullam efficientiam respectu gratiae, sed esse nuda signa. 878.
5. quod inepte allegemus dictum Christi Matth. 23. v. 2. ad probandum licere uti Sacramentis per malos Ministros administratis. 879.
2. Speciales.
 1. Quod Lutherus docuerit, quemvis hominem baptizatum potestatem & jus habere administrandi Sacramenta. 880.
 2. Non requiri certa verba in Sacramentis. ead.
 3. quod initio a nomine Sacramenti abhorruerit. 881.
 4. quod cum Anabaptistis in questione de effectu Sacramentorum consentiat. ead.
 5. quod rideat Patrum sententiam de sa-

crificio Abeli igne caelitus delapso inflammato. ead.

3. Opiniones erroneae & absurdae. 882.
 1. Non omnia Sacramenta esse à Christo instituta. ead.
 2. Christo ut homini competere potestatem quandam mediam inter divinam & humanam, juxta quam ad Sacramentorum institutionem concurrat. ead.
 3. Abrahamum fuisse justum ante susceptam Circumcisionem, proinde Circumcisioni non fuisse additam promissionem de remissionis peccatorum. ead.
 4. Verba absolutionis esse externa signa in poenitentia. ead.
 5. Job. 3. Nisi quis renatus fuerit, esse condemnationem. 883.
 6. Salutem hominum esse in arbitrio impiorum Ministri positam. ead.
 7. Sacramentis non competere efficientiam fidei. ead.
 8. Eph. 5. probari, quod matrimonium sit Sacramentum. ead.
 9. Sacramenta non dirigi ad personas instituendas. 884.

ARTICULUS XII.

DE BAPTISMO.

- CAPUT I. De Baptismi necessitate. 885.
- Thesis. Baptismi susceptio non est tam precise & absolute necessaria, ut omnes, etiam parentum fidelium infantes, absque eo mortui, sint ab aeterna salute simpliciter exclusi. ead.
- Enimvero. ead.
- Antithesis. ead.
- Nostri sententiae confirmatio. 886.
- Eidem suffragatur,
1. Quod quidam speciem salutis infantibus si-

delium absque Baptismo decedentibus faciunt. 887.

2. quod quidam tales hypotheses proferunt, quae nostram confirmare possunt sententiam; utpote, quod
 - Primò, agnoscunt, gratiam Dei non esse absolute & simpliciter Sacramentis alligatam. 894.
 - Secundò, praeter Baptismum fluminis etiam statuunt Baptismum sanguinis & fluminis. 896.
 - Tertiò,

Tertiò, infantes ante Circumcisionem suscep-
tam mortuos à salute æterna non
excludunt. 897.

Quartò, Christum, utpotè summum Sa-
cerdotem supplere, quod Baptismi Sa-
cramento deest, si Minister intentionem
subtrahat. 898.

Quintò, infantes non habere fidem pro-
priam, sed baptizari in fide parentum
& Ecclesie. ead.

Sextò, doctrinam de absoluta Baptismi ne-
cessitate esse hæreticam. ead.

Septimo, Deum neminem obligare ad im-
possibile. 899.

3. Quòd de statu infantum non baptizato-
rum post mortem opinionibus invicem
plurimum discorant. ead.

4. Quòd nõ conveniunt in questione, quan-
do ceperit Baptismi necessitas. 902.

Argumenta Adversar.

1. ex Job. 3. v. 5. Nisi quis renatus fuerit ex
aqua & Spiritu, non intrabit in regnũ
cælorum. 903.

2. Augustinus absolutam Baptismi neces-
sitatem statuit. 905.

CAPUT II. De objecto Baptismi, videlicet
de infantibus baptizatis, an credant. ead.

Thesis. Infantes baptizati habent fidem pro-
priam actualem. ead.

Enim. ead.

Antithesis. 907.

Nostre sententiæ confirmatio. ead.

Eidem suffragatur,

1. Quòd agnoscere coguntur, infantes ha-
bere fidem justificantem & salvantem. 908.

2. Parvulos illos, de quibus Christus dicit
Matth. 19. Marc. 10. Luc. 18. Sinite par-
vulos ad me venire, non fuisse grandio-

res, sed infantes usu rationis adhuc de-
stitutos. 909.

3. Infantes spiritualiter manducare car-
nem Christi & bibere ejus sanguinem. 910.

4. In infantes cadere actualia peccata. ead.

5. Quòd in questione de fide infantum non
consentiant. ead.

Argum. Adversariorum. Portatorum fides
impetravit paralytico sanitatem. Matth. 9.
v. 3. Ergo etiam aliena fides infanti con-
fert salutem. ead.

CAPUT III. De Baptismi effectu. 911.

Thesis prima. Baptismus non ita tollit pecca-
tum, ut in baptizatis nulla ejus maneat
reliquie. ead.

Enim. ead.

Antithesis. 912.

Nostre sententiæ confirmatio. 913.

Eidem suffragatur,

1. Quòd quidam agnoscunt, concupiscen-
tiam post Baptismum in renatis adhuc
reliquam esse peccatum. ead.

2. In Baptismo peccata remitti, non autem
funditus extirpari & radicitus deleri. ead.

3. Post Baptismum adhuc manere carnis
infirmiorem ac Naturæ vitiositatem. ead.

Argumenta Adversar.

1. Christus mundat Ecclesiam lavacro aque
in verbo, ut sit sine macula & ruga. 915.

2. Si peccatum maneret, Deus illud odif-
set. 916.

3. Scriptura de remissione peccatorum u-
titur vocabulis mundandi, lavandi, tol-
lendi, delendi, auferendi. p. ead. Quòd et-
iam quidam referunt Ps. 10. v. 15. Quæ-
tur peccatũ ejus, & non invenietur. 917.

4. *Figure Baptismi docent, peccata penitus tolli.* ead.
5. *Non possunt simul habitare lux & tenebra.* 918.
- Thesis secunda. Baptismi efficacia extendit se non tantum ad prateritum, sed etiam ad futurum tempus.* ead.
- Expositio.* ead.
- Antithesis.* 919.
- Nostra sententia confirmatio.* ead.
- Eidem suffragatur,*
1. *Quod quidam agnoscunt, efficaciam Baptismi se extendere etiam in futurum.* 920.
2. *Quedam hypotheses Adversariorum.* 921.
- CAPUT IV. De Baptismi speciebus, an Baptismus Johannis fuerit specie distinctum Sacramentum à Baptismo Christi. 922.
- Thesis. Baptismus Johannis fuit Sacramentum divinitus institutum, ad remissionem peccatorum efficax.* ead.
- Expositio.* ead.
- Antithesis.* 923.
- Nostra sententia confirmatio.* 924.
- Eidem suffragatur,*
1. *Quod quidam agnoscunt, Baptismum Johannis fuisse à Deo institutum.* 926.
2. *Baptismus Johannis habuisse spirituale efficaciam.* ead.
3. *Baptizatos à Johanne non debuisse necessario percipere Baptismum Christi.* 927.
4. *Christum ideo baptizari voluisse, ut Ecclesia Baptismum consecraret, & in eum finem aquas purgaret.* ead.
5. *quod opinionibus de Baptismo Johannis & Scholastici & recentiores Pontificii plurimum discrepent.* 928.
- Argum. Bellarmini.*
1. *Vocatur Baptismus Johannis. Ergo fuit*

- ab homine tantum, videlicet ab ipso Johanne institutum.* 929.
2. *Baptisma Johannis non habuit invocationem Trinitatis, ac probabile est, quod Johannes nulla verborum forma usus fuerit.* ead.
3. *Johannes nihil docuit de passione & merito Christi.* 930.
4. *Johannes erat præcursor Christi, & solum ad hoc venerat, ut pararet ejus vias.* 931.
5. *Rari admodum erant eo tempore non baptizati à Johanne, Matth. 3. v. 5. at ipso die Pentecostes baptizata sunt tria millia.* ead.
6. *Act. 19. v. 5. baptizati à Johanne iterum fuere baptizati, ab Apostolo.* 932.
7. *Baptismus Christi vix potest ipsi Christo tribui sine ejus injuria.* 933.
8. *Baptismus Johannis volatur Baptismus poenitentiae Matth. 3. v. 11. quia provocavit ad poenitentiam. Christi autem Baptismus supposuit poenitentiam.* ead.
9. *Matth. 3. v. 11. Johannes dicit, se baptizari aqua, Christum vero Spiritu S. & igni.* 934.
10. *Patres derogant Baptismo Johannis spirituale efficaciam.* ead.
- Appendix hujus articuli, in qua continentur,*
1. *Querela. Conqueruntur Adversarii, per calumniam sibi tribui,*
1. *Quod Baptismus in quorum liquore fieri posse autment.* 935.
2. *Quod in doctrina & administratione Baptismi sint superstitionis rei.* 936.
3. *Quod baptizent campanas.* ead.
4. *Quod Baptismus in nomine Mariae simul collatum, approbent.* 938.
5. *Quod statuunt, cum qui peccat post Baptismum, cum nisi debere propria contri-*

1. contritione & satisfactione, ut redeat ad gratiam. 939.
2. Calumnie.
3. Generales. Tribuant nobis
 1. Quod cum heretici Origemisti statuimus, peccata non tolli per Baptismum, sed solum regi. ead.
 2. quod cum Pelagianis statuimus, infantibus Baptismo salvari posse. ead.
 3. quod Christi Baptismum deprimamus. 940.
 4. quod cum Ulpiano & Cæto Ethnicis & Christianorum hoste doceamus, exorcismos Ecclesie esse imposturas. ead.
 5. Quod Anabaptiste ex nobis orti fuerint. ead.
2. Speciales.
 1. Quod Lutherus statuat, quicquid balnei nomine nuncupari potest, illud esse aptum ad baptizandum. 941.
 2. quod Lutherus & Brentius statuunt, ad Baptismi substantiam non esse necessariam certam verborum formam. ead.
 3. quod Lutherus statuat, infantibus nullam fidem in Baptismo esse necessariam. 942.
 4. quod Lutherus semina Anabaptistici erroris sparserit, negando Pædobaptismum ex Scripturis probari posse. ead.
 5. quod Chemnicius scribat, Hyginum Christum insinuasse. ead.
3. Opiniones absurda & erroneæ. ead.
 1. Baptismum aut absolute, aut sub conditione repetendum, si detur in nomine Christi aut unius Trinitatis persone sine impressione reliquarum. ead.
 2. Parvulos non baptizatos mittendos esse in ignem, nec tamen inflammandos. 943.
 3. Martyrium convenire cum Baptismo aqua in effectibus. ead.
 4. Christianam ab ipso Christo in mari esse baptizatam. ead.
 5. In lingua Germanica à nostris baptizatos, esse in Latina rebaptizandos. ead.
 6. Aquam, quæ ad Baptismum utimur, prius parandam & addito mystica benedictionis oleo consecrandam esse. ead.
 7. Formulam Baptismi in Ecclesiâ nostris usitatam, Ego te baptizo in nomine Patris, Filii & Spiritus Sancti, ex solo Evangelio demonstrari non posse, sed necessariò ad traditiones esse recurrendum. 944.
 8. Securius esse, ut baptizatus à Græco habeat formam, Baptizetur servus Christi &c. iterum baptizetur. ead.
 9. Apostolos ad tempus ipsam essentialium verborum formam mutasse, quibus Christus Sacramentum Baptismi administratum voluerit. 945.
 10. Vexilla baptizata chrismate inungi, adjurari, consecrari & benedici. ead.
 11. Dormienti Baptismum conferri posse. ead.
 12. Parvulos Judeorum per vim parentibus eripiendos & baptizandos esse. ead.
 13. De quibus dubium est, an baptizati fuerint, baptizandos esse huius verbis præmissis: Si baptizatus es, non te baptizo; sed si nondum baptizatus es, ego baptizo te. 946.
 14. Gratiam Dei in Baptismo non requirere gemitum vel planctum vel opus aliquod. ead.
 15. Trinam immersionem esse necessariam. ead.

16. Pulsu campanarum baptizatarum malignos Spiritus abigi. *ead.*
17. Ecclesiam mutasse formam baptizandi à Christo traditam in formam baptizandi in nomine Christi. *947.*
18. Infantem in utero esse baptizandum. *948.*
19. Eidem parentum infantibus sine Baptismo posse applicari signo crucis vel invocata S. Trinitate. *nad.*
20. Baptismum proprie significare immersionem. *ead.*
21. Parvulum Judæum ante octavam diem mortuum sine circumcisione non potuisse salvari. *ead.*
22. Ceremoniam Baptismi utilem esse, gustum salis. *949.*
23. Baptizati aures & naves salivâ tangendas, ac dicendum Ephata. *ead.*
24. Incertum esse, quando Baptismus sit institutus. *ead.*
25. In dicto Christi: Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit. Qui vero non crediderit, condemnabitur, nega-

tionem in membro posteriore, ex affirmatione in membro priorè esse subintelligendam. *950.*

26. Baptismum in nomine Patris & Filii & Spiritus S. & B. Maria Virginis collatum esse legitimum. *951.*
27. Agnus Dei baptizari per Pontificem. *ead.*
28. Non vitari formam Baptismi, si quid in ea apponatur superfluum. *ead.*
29. Qui lapsu baptizârunt, eos verè baptizasse. *ead.*
30. Baptismati undam cruce sanctificari. *ead.*
31. Pedobaptismum non posse probari ex Scriptura. *ead.*
32. Infantem non habere perfectum Baptismum, quod in fide non sit institutus. *ead.*
33. Non esse verum Baptismum, si quis sine baptizaret: Ego Petrus baptizo te in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti. *952.*
34. Jubilæum posse dici tertium Baptisma. *ead.*

ARTICULUS XIII.

DE CONFIRMATIONE.

Thesis. Confirmatio non est Sacramentum Novi Testamenti proprie dictum à Christo institutum, sed Ceremonia quadam Ecclesiastica, non efficiendi, sed significandi tantum vim obtinens. *pag. 953.*

Ex Jure. *ead.*

Antithesis. *ead.*

Nostre sententiæ confirmatio. *654.*

Eidem suffragatur,

1. Quod quidam agnoscunt, Sacramentum

hoc à Christo non esse institutum, vel certè ejus institutionem non posse ex sacris literis probari. *955.*

2. Huic Sacramento jam olim fuisse à quibusdam contradicendum. *957.*

3. Sacramentum Confirmationis non esse, æquè necessarium, ac est Baptismus & Eucharistia. *ead.*

4. Dissensiones Adversariorum labefaciunt hujus Sacramenti veritatem. *958.*

Argum.

PARTIS II. LIBRI II. SPECIALIS.

Argum. Adversariorum.

1. 2. Cor. 1. v. 21. Qui confirmavit vos vobiscum in Christo & qui unxit nos Deus. v. 22. qui & signavit nos & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris. 961.
2. 1. Joban. 2. v. 27. Unctio manet in vobis. *ead.*
3. Apostoli imposuerunt manus baptizatis, & per illam impositionem manuum contulerunt Spiritum Sanctum. *ead.*
4. Cum Dominus Jesus sit Magnus unctus & nos ab eo Christiani dicamur, decuit sane, ut ille nobis unctionem sacram institueret christumque, ut & nos

inuncti perfecti sic demum efficeremur Christiani. 992.

5. Hebr. 6. v. 2. mentio fit impositionis manuum, eademque conjungitur cum Baptismo, cum fide, cum penitentia, aliisque rebus, quae pertinent ad salutem, imò ad fundamenta religionis. *ead.*
6. Fuit Novatianorum error, negare Confirmationis Sacramentum. 964.
7. Patres per impositionem manuum describunt Confirmationis Sacramentum. *ead.*
8. Patres saepe mentionem faciunt christumque ac unctionis, 965.

ARTICULUS XIV.

DE SACRAMENTO EUCHARISTIAE.

CAPUT I. De appellatione hujus Sacramenti. 967.

Thesis. Sacramentum Eucharistiae recte vocatur Cena Domini. *ead.*

Enchir. *ead.*

Antithesis. *ead.*

Nostra sententia confirmatio. *ead.*

Eidem suffragatur,

1. Quod quidam Sacramentum hoc sine scrupulo vocant Cenam Dominicam, sacram. mysticam. 968.

2. quod agnoscunt, Apostolum 1. Cor. 11. v. 20. nomine domini Eucharistiam intelligere Sacramentum Eucharistiae. 969.

3. à Patribus in Ecclesia primitiva hanc appellationem fuisse Eucharistiae Sacramento attributam. 970.

4. hanc appellationem non esse simpliciter prohibitam, sed certâ ratione usurpari posse. 971.

Argum. Adversariorum.

1. Nec Scriptura, nec pia antiquitatis exemplo gaudet hac appellatio. *ead.*

2. Cena Domini generaliter comprehendit typicas & vulgares, spirituales & celestes epulas, quibus Christus Apostolos aut populum pavit, aut se refecturum beatos metaphoricè pollicetur. 972.

3. Christus consecravit & dedit Apostolis suum corpus manducandum Cenâ jam factâ. Luc. 22. Job. 13. 1. Cor. 11. *ead.*

CAPUT II. De symbolorum externorum, panis scilicet & vini, transsubstantiatione. 973.

Thesis. Panis Eucharisticus non transsubstantiatur in corpus Christi, nec vinum Eucharisticum transsubstantiatur in sanguinem Christi, *ead.*

Enchir. *ead.*

Antithesis. *ead.*

b 2

Nostra

Nostra sententia confirmatio. 974.
Eidem suffragatur,

1. Quod quidam transsubstantiationem repudiant, vel hypotheses transsubstantiationi contrarias amplectuntur. 975.

2. quod quidam fatentur, transsubstantiationem non posse probari ex sacris literis. 982.

3. Transsubstantiationem desitui primitiva Ecclesie suffragio. 984.

4. In Concilio Lateranensi Anno 1215. sub Innocentio tertio transsubstantiationem pro fidei articulo definitam. 985.

5. quod tales proferunt hypotheses, ex quibus transsubstantiatio everti potest. 986.

6. quod frigidas ac omnino tales pro transsubstantiatione rationes afferunt, quæ dogma illud magis suspectum reddunt, quàm ut illud probent. 987.

7. quod varias de modo conversionis invicem foveant opiniones. ead.

8. quod presupposito conversionis modo per transsubstantiationem nihilominus varii de ea opinionibus invicem discrepant. 992.

Exceptiones Adversariorum ad nostræ argumenta. 1005.

1. Ad argumentum, quod panis Eucharisticus post consecrationem vocetur panis, exc. sc. vocari, vel quia ex pane factus est, vel quia figuram panis externam retinet, vel quia habet effectum & proprietates panis, vel quia more Hebraico omni cibui vocatur panis. ead.

2. Ad argumentum, quod inherens in subjecto pertineat ad essentiam acci-

dentis, exc. lucem primogeniam tribus diebus fuisse absque vehiculo. 1008.

Argum. Adversariorum.

1. Verba illa, Hoc est corpus meum, necessarii inferant, aut veram mutationem panis, aut mutationem metaphoricam. Consequens Lutherani non admittunt. Ergo antecedens amplecti debent. ead.

2. Ex cap. 6. Job. probari potest transsubstantiatio. 1016.

3. Patres à temporibus Apostolorum usque ad Concilium Lateranense transsubstantiationem agnoverunt. 1017.

4. Manna non solum saporis, sed etiam substantiam ad vorum comedentium mutavit. Fuit ergo typus transsubstantiationis. 1019.

5. Non est rationi consentaneum, ut maneat simul cibus mentis & ventris. ead.

CAPUT III. De panis Eucharistici repositione & asservatione. 1020.

Thesis. Panis Eucharisticus non est corpus Christi extra usum à Christo institutum, & per consequens repositio & asservatio Sacramenti probari nequit. ead.

Enim. ead.

Antithesis. 1022.

Nostra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur,

1. Quod quidam agnoscunt, repositionem & asservationem Sacramenti non esse Dominicæ institutioni conformem. 1024.

2. Asservationem in primitiva Ecclesia non fuisse usitatam. 1025.

3. Panem non esse corpus Christi, si extra intentionem Christi instituentis adhibeatur. 1026.

4. Sa-

PARTIS II. LIB. II. SPECIALIS.

4. Sacram Eucharistiam definiendam esse per actionem. ead.

Exceptio Adversariorum ad nostrum argum. quod reservatio panis & vini fiat præter institutionem, exc. non esse promissionem additam præcepto. 1027.

Argum. Adversariorum.

1. In Eucharistia non est aliqua actio, sed sola res permanens, quæ dicitur & est Eucharistia. ead.

2. Usus cujuslibet rei posterior est ejus essentia. 1028.

3. Reservationis multa dantur exempla in primitiva Ecclesia. ead.

4. Judas ita suscepit hoc Sacramentum, ut partem absumeret, partem adservaret. 1029.

5. Ex reservatione manna probari potest reservatio Eucharistia. ead.

CAPUT IV. De usu panis azymi. 1030.

Thesis. Usus panis azymi in Eucharistia administratione non est simpliciter necessarius. ead.

Respons. ead.

Antithesis. ead.

Nostra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur,

1. Quod Latine Ecclesia aliquandiu panem fermentato fuisse use. 1031.

2. Quod non damnant Ecclesiam Græci propter usum panis azymi. ead.

3. quod vetus Ecclesia Rom. consuetudinem suam utendi azymo sic defendit, ut Græcos contrarium morem observantes, non damnaverit. ead.

4. quod panis azymi necessarium usum ex Leviticis Ceremoniis probant. 1032.

Argumenta Adversariorum. 1. CHRISTUS

in prima Eucharistia institutione usus est azymo, ac dixit: Hoc facite. Ergo necessarius est azymi in Eucharistia usus. ead.

2. Panis azymus significat puritatem & sinceritatem corporis Christi, vel eam, quam habere debent, qui ad Sacramentum accedunt. ead.

CAPUT V. De mixtione aquæ cum vino Eucharistico. ead.

Thesis. Mixtio aquæ cum vino in administratione Cœnæ Dominicæ non est absolute necessaria. ead.

Respons. ead.

Antithesis. 1033.

Nostra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur,

1. Quod quidam agnoscunt, ex verbis institutionis non posse probari mixtionis illius necessitatem. 1034.

2. Non ex præcepto Christi, sed ex Pontificis Romani institutione & Ecclesiæ consuetudine aquam vino misceri. ead.

3. Mixtionem illam aquæ non esse necessariam ad integritatem Sacramenti. 1035.

4. Consuetudinem vinum aquâ miscendi, non esse Universalem nec omnium temporum nec locorum. 1036.

5. quod impertinentibus & peregrinis Scripturæ dictis mixtionem illam aquæ cum vino probant. ead.

6. quod mixtionis illius origo ab hæreticis videri potest descendere. 1037.

7. quod opinio de necessitate mixtionis inextricabiles questionum labyrinthos peperit. ead.

Argum. Adversariorum.

1. Christus vinum aquâ mixtum, consecra-

vit, non ex more regionis potissimum,
sed ut idem à nobis in Eucharistia ad-
ministratio facienda ostenderet. 1038.

2. Ex latere Christi profluxit sanguis & a-
qua. ead.

3. Prov. 9. Venite, comedite panem meum
& bibite vinum, quod miscui vobis. 1039.

4. Calix Eucharistiae non solum figuratus
fuit in V. Test. per vinum, sed etiam in
aqua, qua fluxit ex petra. ead.

5. Aqua vino miscetur ad significandam
duarum Naturarum in Christo unio-
nem. ead.

CAPUT VI. De fine & fructu Eucharistiae.

Thesis. Finis & fructus Eucharistiae est ob-
signatio promissionis de remissione peccato-
rum. ead.

Expositio. ead.

Antithesis. 1040.

Nostra sententia confirmatio. 1041.

Eidem suffragatur.

1. Quod quidam agnoscunt, remissionem
peccatorum esse fructum hujus Sacra-
menti. 1043.

2. Quadam hypothesis Adversariorum.
ead.

CAPUT VII. De communione sub utraque specie. 1046.

Thesis. Vera & legitima sacra Cena admi-
nistratio non consistit in sola distributio-
ne & manducatione benedicti panis, nec
in sola distributione & bibitione benedicti
vini, sed utrumque ad Sacramenti inte-
gritatem requiritur, videlicet, tum di-
stributio & manducatio benedicti panis,
tum distributio & bibitio benedicti vi-
ni, ac proinde etiam Laici est calix distri-
buendus. ead.

Expositio.

Antithesis.

Nostra sententia confirmatio.

Eidem suffragatur,

1. Quod quidam communionem sub una
specie improbant, eandemque nec verbis
institutionis Dominica, nec exemplo
primitiva Ecclesia conformem esse a-
gnoscunt; vel certe tales hypotheses
proferunt, ex quibus communicio sub u-
na specie impugnari & everti potest.
Faciunt hoc

Primo, Episcopi Romani. 1050.

Secundo, J. M. Canonicum. 1052.

Tertio, Glossator & Canonista. 1057.

Quarto, Qui floruerunt à seculo nono usque
ad aetatem Scholasticorum. ead.

Quinto, Scholastici. 1059.

Sexto, Concilia Papistica. 1062.

Septimo, Imperatores, Reges, Principes &
eorum Legati, sive Oratores. 1064.

Octavo, Scriptores Pontificii tum ante,
tum post Lutheri tempora, tum ipsis B.
Lutheri temporibus. 1070.

2. Quod Adversarii communionem sub una
specie ita propugnant, ut variis modis
sibi invicem contradicant. 1082.

3. quod tales concedunt hypotheses, ex qui-
bus communicio sub utraque specie pro-
batur potest. 1089.

4. quod communionem sub una specie ab
hereticis in Romanam Ecclesiam descen-
disse, tacite fateri coguntur. 1090.

5. quod inanibus ac frivolis rationibus
communione sub una specie probant.
1091.

*Exceptiones Adversariorum ad nostra argu-
menta.* 1094.

1. Ad argum. ex verbis Institutionis per-
tinens,

- sum, exc. Christum instituisse quidem Eucharistia usum sub utraque specie, non autem præceptū de ea edidisse. ead.
2. Verbi illū, *Bibite ex eo omnes*, non præcepisse Christum omnibus sumtionem poculi, sed duodecim illū, qui cum Christo accubuerant, & quos ipsi representaverant, videlicet Christus, non autem Laici. 1095.
3. Verba, *Hoc facite*, continere tantum invitationem ad sumendum & ad solos Sacerdotes pertinere. 1096.
4. Apostolos à Christo in Eucharistia institutione & administratione factos fuisse Sacerdotes, ideoq; sub utraque specie Eucharistiam ipsis fuisse administratam, ut consuecendi ritū discerent. 1098.
5. Præceptum Domini nullibi inveniri à Domino traditum, nisi respectu Sacramenti sub specie panis tantum. 1099.
6. Ad argum. quod Legatum Testamento constitutum non debeat subduci Legatariū, exc. negando, salicem Eucharisticum esse Testamenti à Christo instituti partem. 1100.
7. Ad arg. petitem ex dicto Christi Matt. 19. v. 6. Quod Dom. conjunxit, homo ne separet, exc. locum esse particularem de matrimonio, non Universalem. 1101.
8. Ad arg. ab exemplo Christi, sub utraque specie Eucharistiam administrantū, petitem, exc. non exemplū, sed legibus esse judicandum. ead.
9. Ad argum. ex verbis Apostoli 1. Cor. 11. *Accipi à Domino, quod & tradidi vobis*, exc. traditionem describi, non præceptum. 1102.
- Argum. Adversariorum. ead.
1. Totum Christum est sub una specie. 1103.
2. Tota Sacramenti ratio sub una specie invenitur. 1106.
3. Non major utilitas sumitur ex communione sub utraq; specie, quā sub una. 1107.
4. Etiam una specie passio Dominica representari potest. 1109.
5. Qualibet species est distinctum Sacramentum ab altera. 1110.
6. In Oratione Dominica petere docemur panem istum supersubstantialem, h. e. panem corporis Christi, & nulla sit alterius speciei mentio. 1111.
7. Pluraq; figura Eucharistia manducationem sub una specie significant. 1112.
8. Quando Christus Joh. 6. de fructu Eucharistia loquitur, non semel, sed quater unam speciem sufficere docet ad salutem. 1113.
9. Luc. 24. Christus cum discipulis in Emmaunte panem fregit, atque eo ipso unam speciem sufficere testatus est. 1117.
10. Act. 2. per fractionem panis Eucharistia describitur. 1119.
11. Act. 20. v. 7. & 11. Paulus dicitur panem fregisse. 1120.
12. Act. 27. v. 35. Paulus sumens panem gratias egit Deo in conspectu omnium, & cum fregisset, cepit manducare. ead.
13. 1. Cor. 10. v. 17. *Unus panis & unum corpus multi sumus*, quia omnes de uno pane participamus. 1121.
14. Ex 1. Cor. 11. v. 27. *Quisquis manducaverit indigne, aut biberit*. 1122.
15. In Ecclesia Apostolica Judæi noviter conversi, Nazaræi, Rechabita non fuerunt usi vino in sacrificiū. 1123.
16. In primitiva Ecclesia communio sub una specie fuit licita. ead.
17. Assertio Sacramenti in primitiva Eccle-

- Ecclesia usitata non habuit locum, nisi tantum in specie panis.* 1124.
18. *Communio domestica in primitiva Ecclesia usitata, tantum sub specie panis fuit facta.* 1125.
19. *Communicatio infantum in primitiva Ecclesia usitata, tantum sub specie panis fuit facta.* 1126.
20. *Communicatio egrotorum ut plurimum olim sub una specie fuit facta.* 1127.
21. *Ulus communionis Laicae pœne loco Clericis olim imposita, probat communionem sub una specie.* ead.
22. *Manichæi tempore Leonis Papæ in actu Christianorum sese occultârunt, & de Sacramento etiam participârunt, ita tamen, ut acceptâ panis specie de poculo non biberent.* 1130.
23. *In Græcia Ecclesia fuit usitatum, tempore quadragesimæ tantum diebus Saturni & Solis consecrationem fieri, reliquis diebus Sacerdotes & Laici communicabant sub una specie ex hostiâ prius consecratâ & reservatâ.* 1132.
24. *In locis Septentrionalibus non potest tanta vini copia haberi, quanta ad communionem totius populi requiritur.* 1134.
25. *In Concilio Epbesino approbata communicatio sub una specie.* 1135.
26. *In Concilio Constantiensi communicatio sub una specie fuit sancita, ut vim legis perpetuæ atque Universalis teneret.* ead.
27. *Ecclesia potuit mutare usum calicis.* 1136.
28. *Metuenda irreverentia, si Laici calix exhibeatur.* 1137.
29. *1. Sam. 2. v. 36. Dimitte me, obsecro, ad* ead.
- anam partem Sacerdotalem, ut comedam buccellam panis.* ead.
- C A P. VIII. De adoratione Eucharistia.** 1138.
- Thesis. Quamvî Christus in Eucharistia præsens, religiose adorandus sit, tamen adoratio non est dirigenda ad terrena Elementa panis & vini, ne quidem in usu sacra Cœna, multò minùs extra usum, quando panis consecratus in processionibus circumgestatur.* ead.
- Exhins.* ead.
- Anrithefis.* ead.
- Nostra sententia confirmatio.* 1139.
- Eidem suffragatur,*
1. *Quod quidam agnoscunt, substantiam panis etiam post consecrationem manere.* 1140.
 2. *quod quidam negant, adorationem ad symbola externa dirigere debere.* 1141.
 3. *Quod quidam agnoscunt, adorationem & circumgestionem panis consecrati non posse probari ex sacra Scriptura.* ead.
 4. *In panis consecrati adoratione magnum subesse periculum.* ead.
 5. *Adorationem & theatricam circumgestionem Eucharistia non fuisse in primitiva Ecclesia usitam.* 1142.
 6. *Circumgestionem illam panis consecrati ab Ethnicorum ritibus originem duxisse, vel certè magnam cum illis convenientiam habere.* 1144.
 7. *Circumgestionem illam panis consecrati à ritibus Judaicis originem duxisse.* ead.
 8. *quod Urbanus Papa, qui festum corporis Christi instituit, ad usum, non ad ostentationem, vel circumgestionem* ead.

non sacramentum Symbolorum illud instituit. 1145.

9. quod quidam improbant ea, quae in circumgestratione theatra apud Pontificios hodie sunt usitata. ead.

Excerptio Adversariorum. Ad argum. quod per panis Eucharistici adorationem committatur idololatria, exc. Symbola externa per se & propria non esse adoranda cultu laetiae, sed solum veneratione cultu quodam minore, qui omnibus Sacramentis communis. 1146.

Argum. Advers. 1. Arcas federis, quae fuit Eucharistiae typus, in V.T. fuit circumge-
stata. Jos. 6. v. 4. 1. Sam. 4. v. 1. &c. 1147.

2. Ps 22. v. 27. Edent pauperes & saturabuntur, & laudabunt Dominum, qui requirunt eum. 1148.

3. Ps 71. v. 16. Erit frumentum in terra in summis montium. 1148.

4. Dionys. part. 3. Hierarch. cap. 3. dicit: O divinissimum & sacrosanctum Sacramentum. 1149.

ARTICULUS XV.

DE MISSA.

CAPUT I. de sacrificio Missae. 1150.

Thess. 1. Eucharistia non est externum, visibile ac propriè dictum sacrificium, in quo corpus & sanguis Domini sub visibili specie panis & vini verè ac propriè Deo offerantur. ead.

Advers. ead.

Antichesis. 1151.

Nostra sententia confirmatio. ead.

Eadem suffragatur 1. quod quidam negant, Missam esse sacrificium externum propriè sic dictum. 1153.

2. quod quidam agnoscunt, Missae sacrificium non posse probari ex Scriptura sacra. 1154.

3. quod nondum certi sunt, utrum Christus in prima Cena sacrificariis. ead.

4. quod quidam agnoscunt, non posse ex verbis Institutionis absq. traditione probari, quod Christus in prima Eucharistiae administratione corpus & sanguinem suum sub specie panis & vini Patri Patri obtulit. ead.

5. Missam idè vocari sacrificium, quia est commemoratio unici sacrificii in ara crucis à Christo oblati. 1156.

6. quod quidam sales ponunt hypothèses, ex quib. Missa sacrificiū evensitur. 1161.

7. quod variis modis dissentiunt, sibi invicem contradicunt, qui Missarum sacrificium propugnant. p. 1164. ubi triginta novem dissensiones enumerantur. ead. & seqq.

Argum. Advers. 1. Melchisedech obtulit panem & vinum Gen. 14. v. 18. Christus est Sacerdos in eternum secundum ordinem Melchisedech. Ps. 110. v. 4. Ergo & ipse debuit sub specie panis & vini sacrificare. 1179.

2. Agnus paschalis fuit typus Eucharistiae. Is verò prius fuit immolatus & Deo in sacrificium oblatum, antequam manducaretur. 1185.

3. Dan. 8. 9. & 12. de Antichristo predictum, quod ablatum sit iuge sacrificium, id est, Missarum. 1186.

4. Mal.

4. *Mat. 1. v. 11. In omni loco offertur nomine meo oblatio munda.* 1188.
5. *Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. in verbis Institutionis Christum dicit, Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur: hic sanguis meus, qui pro vobis effunditur. Verba hæc presentis temporis significant, corpus dari & sanguinem effundi Deo in sacrificium.* 1193.
6. *Verbum, Hoc, in clausula Institutionis, Hoc facite, refertur ad corpus Christi. Ergo Christus mandavit illud sacrificari.* 1196.
7. *Verbum facite in Institutione S. Cene quidam exponunt, sacrificare.* 1197.
8. *Joh. 4. v. 23. Veri adoratores adorabunt in Spiritu & veritate.* 1198.
9. *Act. 13. v. 2. Ministrantibus illis Domino, id est, sacrificantibus.* 1200.
10. 1. *Cor. 10. v. 18. Sacra Cæna opponitur altaribus gentilium & mensis Leviticis. Ergo est sacrificium.* 1202.
21. 1. *Cor. 11. v. 24. Hoc est corpus meum, quod pro vobis frangitur. Est phrasis ista incruentorum Sacrificiorum propria, desumpta ex ritu, quo Sacerdotes legis ex mandato Dei utebantur in immolatione sacrificiorum incruentorum.* 1203.
12. *Hebr. 5. v. 1. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur, in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona aut sacrificia pro peccatis.* ead.
13. *Hebr. 7. v. 3. Christus est æternus Sacerdos. At si non offerret quotidie sacrificium externum, non esset æternus Sacerdos.* 1204.
14. *Hebr. 13. v. 10. Habemus altare, de quo non habent edendi potestas, qui tabernaculo deserviunt. Ubi verò altare,*

ibi sacrificium.

ead.

15. *Ubi Sacerdotes, ibi sacrificium. At in N.T. quidam constituuntur Sacerdotes. Esai. 61. v. 4. cap. 66. v. 21. 1. Petr. 2. v. 9. Apoc. 1. v. 6.* 1206.
16. *In quacunq; Republ. benè constituta indissolubili nexu inter se devincta sunt, lex, sacrificium, Sacerdotium.* ead.
17. *Solum sacrificium representat mortem Christi, non Sacramentum.* 1207.
18. *Corpus & sanguis sunt in Cæna, ut cibum & potum. At caro & sanguis non sunt apti ad cibum, nisi animal prius moriatur.* 1208.
19. *Patres sacrificium Missæ confirmant.* ead.

Thesis 2. Missa non est sacrificium propitiatorium verè & propriè sic dictum, sed tantum commemoratio sacrificii propitiatorii, in ara crucifixi Christo oblata. 1211.

Antithesis.

ead.

Nostra sententia confirmatio. 1212.

Eidem suffragatur. 1. quòd quidam agnoscunt, Missam idèd vocari sacrificium, quia est commemoratio unici sacrificii in ara crucis à Christo oblata. ead.

2. *Missam esse potiùs applicationem propitiatorii sacrificii, quàm propitiatorium sacrificium propriè sic dictum.* ead.

3. *Missam non delere peccata, nec prodesse ex opere operato.* 1214.

4. *quòd ex abrogato Judaismo probare satagunt, Admissam esse propitiatorium sacrificium.* 1215.

5. *quòd variis modis in hac questione inter se dissentiant.* ead.

Argum. Advers. 1. Antiquissimo Ecclesiæ more sit commemoratio defunctorum. 1216.

PART. II. LIBR. II. SPECIALIS.

- in celebratione Missæ.* 1217.
 2. *Hebr. 5. v. 1. Omnis Pontifex ex hominibus assumitur. &c.* ead.
Thesis 2. Missa non debet offerri pro defunctis. ead.
Ans. 1. 1. 1. ead.
Nostre sententia confirmatio. 1218.
Eidem suffragatur. 1. quod Carolus Magnus in legibus suis Ecclesiasticis inter alia, superstitiones in mortuorum exequiis eradicari voluit. 1218.
 2. quod negant, mortuis auxilium ferri posse. ead.
 3. quod quidam agnoscunt, oblationem pro defunctis destitui mandato divino. 1219.
 4. oblationes illas potius fuisse gratulatorias & Eucharisticas, quam propitiatorias ac liberatorias. ead.
 5. oblationem illam pro defunctis in Ecclesia primitiva Apostolica vicina non fuisse usitatas. 1220.
 6. oblationes & orationes pro defunctis à gentilibus originem ducere. ead.
Argum Bellarm. 2. Maccab. 12. Judas Maccabeus iussit offerri sacrificium pro peccatis mortuorum, quod factum Scriptura laudat. 1221.
CAPUT II. de Missis solitariis. ead.
Thesis. Missa solitaria, sive privata, in quibus solus Sacerdos communicat, & ex illa communicatione fructus aliquis ad populum redire statuitur, non sunt approbandæ. ead.
Ans. 1. ead.
Antithesis. 1222.
Nostre sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quod quidam agnoscunt, olim non fuisse celebratam Eucharistiam, nisi adessent, qui una cum Sacerdote
consecrante communicarent.
 2. ex Christi institutione ad legitimam Eucharistie celebrationem requiri etiam distributionem. 1227.
 3. quod quidam privatas illas Missas improbant. 1228.
 4. quod nundinationes istarum privatarum Missarum taxant. 1232.
 5. quod agnoscere coguntur, Ecclesiam Grecam non celebrare privatas Missas. 1233.
 6. quedam hypotheses Adversariorum. 1234.
Argum Advers. Chrysost. homil. 3. in Epist. ad Eph. dicit. In cassum assistimus altari: nullus, qui communicetur. 1236.
CAPUT III. de lingue genere. ead.
Thesis. Administratio Eucharistie usitato & communicantibus toto lingue genere peragenda. ead.
Ans. 1. ead.
Antithesis. ead.
Nostre sententia confirmatio. 1237.
Eidem suffragatur. 1. quod quidam agnoscunt, sacra Ecclesiastica lingua vulgari esse peragenda. 1238.
 2. apud multos populos, præsertim Ecclesia primitiva temporibus sacra fuisse vernaculâ ac vulgari linguâ celebratam. 1241.
 3. Paulum 1. Cor. 14. usum vulgaris lingue in publicis Ecclesie precibus ac iacris requirere. 1243.
 4. preces, quæ sunt in lingua vulgari, esse magis fructuosas. 1244.
 5. quedam hypotheses Adversariorum. 1245.
 6. Dissensiones Adversariorum. 1247.
Argum. Advers. Titulus crucis Christi trib. tantum linguis suis scriptus, ac Christus

- sacrificium incruentum celebrans ait: "Ead. 100.*
Eli Eli lama sabachthani, lingua Ro-
manis & Judeis pariter ignota. 1248.
CAPUT IV. de vocis genere. ead.
Thesis. In sacra Cene administratione Mi-
nister Ecclesiae articulat & clara voce
usi debet. ead.
Ead. 100. ead.
Antibesti. 1249.
Nostre sententiae confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quod Justinianus Imp.
Sacra Ecclesiastica clara voce peragi
constituit. ead.
2. quod Thomas facit, Christum verba
consecrationis manifeste protulisse.
1250.
3. quod quidam agnoscunt, in primitiva
Ecclesia Sacra olim fuisse clara voce
peracta. ead.
4. quod Bellarm. facit, non esse per se
illicitum, totam Missam alia voce ce-
lebrare. ead.
5. quod agnoscunt, jure divino liberum esse
vocis sonum in Missae celebratione.
ead.
Argum. Advers. 1. Utile est ad reverentiam
tanti mysterii, ut non omnia alia voce
dicantur. 1251.
2. Habemus exemplum antiquae Liturgiae
tum Graecae, tum Latinae. ead.
3. Miraculum de pane in carnem conver-
so. 1252.
4. Hoc silentium homines reddis attentos
Deo, occludit etiam aditus sensuum atq;
animum quieti reddit. 1253.
CAPUT V. de Canone Missae. ead.
Thesis. Recitatio Canonis non est simpliciter
necessaria ad legitimam Sacrae Cene
administrationem, ac multa in eo jure
desiderantur. ead.
- Ead. 100.**
Antibesti. ead.
Nostre sententiae confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quod quidam agnoscunt,
Apostolos in administratione Eucha-
ristiae tantum recitatione orationis
Dominicae ac verborum Institutionis
usos fuisse. 1254.
2. quod quidam singulas partes à singulis
Pontificibus Missae additas enume-
rant. 1257.
3. quod jam olim quidam in canone illo
aliqua desiderarunt. 1259.
4. quod novitatem Canonis ipsimet agno-
scunt. ead.
5. quod agnoscunt, Canonem à Gelasio de-
 mum compositum. ead.
6. quod facit, Officium Gregorianum
non sine contradictione fuisse ab Eccle-
sia receptum. 1260.
Argum. Bellarm. 1. Canon Missae est Aposto-
lice originis. 1262.
2. Liturgia Jacobi probat Canonem.
Appendix Articuli de Eucharistia & de
Missae; in qua continentur.
1. Querele. Conqueruntur enim Adversa-
rii, sibi falso tribui,
1. quod Ecclesia Romano-Catholica hoc
praecipue intendat in missionem aquae, ut
non solus Christus, sed etiam populus
Deo sistatur. ead.
2. quod multum inter se disputent, quibus
verbis sit Eucharistia conficienda. 1263.
3. quod tribuant Missae sacrificio ex opere
operato remissionem peccatorum mor-
talium, & sumioni Eucharistiae solum
remissionem venialium, etiam non sine
periculo utentis. ead.
4. quod Missa pro se ex opere operato. ead.
3. quod

5. quòd Christus passione suâ satisfecerit solum pro peccato originis, pro actualibus autem instituerit Missam. 1264.
 6. quòd virtutem quandam Magicam in verbis consecrationis statuunt. 1265.
 7. quòd doceant, Sacerdotem esse creatorem sui creatoris. 1266.
 8. quòd committant artolarian. ead.
 9. quòd exerceant nundinationes Missarum. 1267.
 10. quòd statuunt, Missam non debere in lingua vulgari celebrari. ead.
 11. quòd contra institutionem Christi unam speciem in Eucharistia defendant. ead.
 12. quòd per id est in verbis Cene intelligant transsubstantiatur. ead.
 13. quòd id facere exponant per sacrificare. 1268.
 14. quòd Missam ad quæstum conferri debere doceant. 1269.
 15. quòd doceant, Missam esse applicandam pro iniustis & impenitentibus, ut eis mereantur remissionem culpe & pœnæ. 1269.
 16. quòd Sacerdos mortis Christi virtutem & efficacitatem & meritum alteri applicet per Missam. 1270.
 2. Calumnie. 1. Generales. 1271.
- Tribunt nobis Adversarii. 1. quòd damnum privatum communionem egrotorum.* 1271.
2. quòd fermentatum panem aptiorem esse censamus ad Sacramentum conficiendum, quàm azymum. ead.
 3. quòd quidam ex nostris, ubi vinum deest, loco vini aquam, vel cerevisiam administrant. ead.
 4. quòd Eucharistia sine solum atq. unicum statuamus peccatorum remissionem. ead.

5. quòd ob negatam concomitantiam statueri cogamur, non solum sumi cadaver, sed etiam, quoties Cena administratur, Christum reipsâ occidi. ead.
6. quòd Eutyches cum suâ heresi clamor in Aug. Conf. irrepperit, propterea quòd verâ eaq. simplici doctrinâ de præsentia corporis & sanguinis Christi in Eucharistia repudiata, alia fundamenta quæsierimus. 1272.
7. quòd nolimus corporis & sanguinis Christi Sacramentum Eucharistiam vocare. ead.
8. quòd repudiemus consecrationem. ead.
9. quòd ab Evangelistis descriptam institutionem repudiamus. ead.
10. quòd in Apostolo subsistamus, & non ad ipsum Christum ascendamus. 1273.
11. quòd loca Scripturæ, in quibus de benedictione Eucharistia est sermo, ipsis eripere cogitemus. 1274.
12. quòd in artic. de Missa Aug. Conf. & Schmalcaldici articuli sibi invicem contradicant. 1275.
13. quòd mendaciter asseramus, veteres ante Gregorium non facere mentionem private Missæ. 1279.
14. quòd assertionem necessaria communionis sub utraq. specie dampnamus totâ Ecclesiâ, quæ fuit ante Lutheri tæpora. 1280.
15. quòd ob repudiata transsubstantiationem ab Aug. Conf. secessionem fecerimus. 1281.
16. quòd ob repudiata Eucharistie adorationem cum Begardis & Beguinis hereticis nos conjunxerimus. 1282.
2. Speciales. Lutherum accusant. 1. quòd semina erroris Sacramentarii sparserit. 1283.
2. quòd statuatur, verum Sacramentum ab eo accipi, qui hostiâ non consecratâ accipit. ead.
3. quòd

3. quòd statuas Christum impanatum.
ead.
4. quòdin questione de utraq, specie sibi
non confiteris. ead.
5. quòd docueris, ad dignam Eucharis-
tie preparationem non requiri poen-
itentiam & propositum non peccandi.
1284.
6. quòd scripseris, optimam dispositionem
esse eam, quā quis pessimè est dispositus.
ead.
7. Bucero tribuunt, quòd primus fuerit
auctor illius sententiae, Sacramentum
Eucharistiae non esse rem permanen-
tem, sed actionem transcurrentem. ead.
3. Opiniones absurde & erroneae. 1285.
1. Sacramentum hoc Eucharistiam dici,
quia est bona gratia. ead.
2. Esse accidentia panis, quae manducan-
tur & comminuantur perdentes. ead.
3. Panem consecratum ab omnipotente
Deo fieri rationabilem. ead.
4. Si canis vel porcus deglutiret hostiam
consecratam integram, corpus Domini
simul trajiceretur in ventrem canis vel
porci. ead.
5. corpus Christi evomi, quando species
Sacramentales evomuntur. ead.
6. Papam dispensare posse, ut in solo vino
fiat consecratio. ead.
7. Sacerdotem, quia potest ex pane corpus
Christi facere, posse etiam ex perdici-
bus facere pisces. ead.
8. Laicos idèò debere esse contentos unā
specie, quia dentes equi donati non sine
inspiciendi. 1286.
9. jumentum adorasse Sacramentum Eu-
charistiae. ead.
10. Adorationem etiam pertinere ad
Symbola externa panis, quatenus ap-

- prehenduntur, ut quid unum cum ipso
Christo, quem continent. ead.
11. proprium actum Sacerdotis Christi
consistere in perpetua oblatione corpo-
ris & sanguinis in Eucharistia. ead.
 12. Sacrificium Christi in cruce oblatum
non fuisse secundum ordinem Melchi-
sedeci, sed secundum ordinem Aaronis.
ead.
 13. Sacrificium crucis non justificasse effi-
cienter. ead.
 14. Sacrificium crucis non continuo ha-
buisse suum effectum. 1287.
 15. Oblationem in cruce factam non esse
Christi eternum Sacerdotium. ead.
 16. Diabolum credidisse, transsubstantia-
tionem esse possibilem, quando ad Chri-
stum dixit. Si Filius Dei es, dic ut lapi-
des isti panes fiant. 1287.
 17. Christum in dispensatione Eucharis-
tiae idèò ad Apostolos dixisse, Bibite ex
eo omnes, ut intelligeret primus, non
totum sibi exhaustendum esse, sed tan-
tum relinquendum, quod omnib. suffi-
ceret. ead.
 18. Magis lucrari, qui, ut Ecclesia obe-
diat, communicat sub una, quam qui
sub duabus, sine illo ingenti obedientia
fructu. ead.
 20. Per rationem transsubstantiationis
creaturam pistoris in Deum creatorem
transmutari & adorari pro Deo. ead.
 21. Virginem Mariam cedere Hierarchis
in commissi ministerii executione.
ead.
 22. Purgationis modum per sumtionem
Eucharistiae esse probandum. 1288.
 23. Ordinem memorandorum in Missa
per sex casus Grammaticalis declinatio-
nis exprimi. ead.
 24. Chri-

24. Christum his instituisse Eucharistiam, primum Hierosolymis ante suam passionem sub utraq. specie, deinde Emans sub una specie. ead.
25. Benedictionem, gratiarum actionem & consecrationem idem esse. 1289.
26. Fractionem hostie consecrate in tres partes in administratione Eucharistie esse necessariam. 1290.
27. Fractionis causam esse representationem passionis Christi. 1291.
27. Eucharistiam communicantibus in manus dare nefas esse. ead.
29. Ecclesiam à Patribus doctam intellexisse, utramq. speciem convenire Sacerdotibus, Laicos solo pane contentos esse posse. 1292.
30. Verbi substantivi ingenium & Naturam esse, ut quoties res diversarum Naturarum, quæ Latinis dicuntur disparata, uniu. & copulat, ibi necessario ad figuram & tropum recurrendum sit. ead.
31. Non apparere ex Evangelio constare aliquid ad intelligendum verba Eucharistia proprie. ead.
32. Missam boni Sacerdotis, orantis etiam in persona Ecclesie, ut ejus instrumentum, plus valere, quam mali ad impetrandam gratiam. 1293.
33. Negare sacrificio Missatice, consequens esse, quod vetus Sacerdotium & proinde lex nondum desierit. 1293.
34. Norvegic usum alterius liquoris pro vino ab Innocentio III. rectè concessum fuisse. ead.
35. Sacramento corporis Christi summo à Sacerdote & quolibet alio, ore clauso, in celum corpus Christi rapi. 1294.
36. Ad vitandum scandalum in certo casu posse dari hostiam non consecratam. ead.
37. Abusum hostie consecrate ad Magiam quidam Sacerdotes approbarunt. ead.
38. Tabernaculum, in quo Eucharistia fuit reposita, valore ad expulsionem Daemonis. 1295.
39. Oculum Christi non videre suum corpus, quatenus est in Eucharistia, propterea quod est inextensum. ead.
40. Calicem Eucharisticum esse certis viribus consecrandum. ead.
41. In celebratione Eucharistia peculiaribus vestibus Sacerdotes induendos esse. 1296.
42. Christum ipsam in Eucharistia suum corpus manducasse & sanguinem suum bibisse. 1297.
43. Per hostiam consecratam explorari posse, ad quem pertineant regna. ead.
44. Nullam feminam presumere debere, ut accedat ad altare, aut intra cancellos stet vel sedeat. ead.
45. Precipuum divini cultus & pietatis partem ficiam esse in audiendis Missis.

DE O, qui est prima veritas, gloria.

